

Begeleidende commentaren bij de studie van het boek Openbaring

Bewerking van gegevens uit talloze werken, en uitbreiding door M.V. 2003. Update 11-8-2023

Vóór en tijdens de studie van het boek Openbaring is het noodzakelijk dat u volgende inleidende/begeleidende commentaren bestudeert:

Inhoud:

- [De hier gehanteerde afkortingen van Bijbelboeken](#)
- [De chronologie in het boek Openbaring](#)
- [Indeling van het Boek Openbaring](#)
- [Het tijdperk van de Gemeente \(Op 2-3\)](#)
- [Het verschil tussen de Gemeente en de belijdende Gemeente](#)
- [Het symbolisch karakter van Openbaring](#)
- [Wat is symbolisch en wat letterlijk?](#)
- [Wat is “de dag des Heren” in Op 1:10?](#)
- [Wie zijn de Nikolaiëten? \(Op 2\)](#)
- [Wat betekent de “synagoge van Satan”? \(Op 2\)](#)
- [Wie was Balaâm of Bileam? \(Op 2\)](#)
- [Wie was Jezabel of Izebel? \(Op 2\)](#)
- [Het Boek des Levens en het Boek des levens van het Lam \(Op 3\)](#)
- [De zevende bazuin en de laatste bazuin \(bazuin, Op 4\)](#)
- [Wie zijn de 24 ouderlingen? \(Op 4\)](#)
- [Waar zijn de Oudtestamentische gelovigen?](#)
- [De vier dieren en de vier Evangeliën \(Op 4\)](#)
- [Samenvatting van de verschillende hoofdgroepen van mensen uit Op 4-19](#)
- [Wat zijn meteoren, kometen, asteroïden? \(Op 6\)](#)
- [De betekenis van de tekenen aan de zon, maan en sterren \(Op 6\)](#)
- [Wanneer begint de Grote Verdrukking? \(Op 6\)](#)
- [Wat is “de dag van Gods toorn”? \(Op 6\)](#)
- [De betekenis van “de aarde”, “de zee” en “bomen” \(Op 7\)](#)
- [De Grote Verdrukking \(Op 7\)](#)
- [Parallel tussen de 7 bazuinen en de 7 schalen \(Op 8-9\)](#)
- [Het “derde deel” in Openbaring](#)
- [De viervoudige val van Satan \(Op 9\)](#)
- [De werkelijkheid achter de beeldspraak \(Op 9\)](#)
- [De chronologie van de 42 maanden \(Op 11\)](#)
- [Wie zijn de twee getuigen? \(Op 11\)](#)
- [De aardse ark van het verbond \(Op 11\)](#)
- [De vrouw is niét de Gemeente en niét Maria \(Op 12\)](#)
- [Vergelijking van de drie Zevenkoppige Beesten](#)
- [De draak met zeven koppen doet denken aan de Leviathan \(Op 12\)](#)
- [Wie zijn de sterren van de draak? \(Op 12\)](#)
- [De betekenis van de “vleugel” in Daniël 9:27 \(bij Op 13\)](#)
- [Wat is het merkteken van het beest? \(Op 13\)](#)
- [Het Romeinse beest heeft het getal van een mens \(Op 13\)](#)
- [Drie groepen citerspelers in Openbaring](#)
- [De Zeven Wereldmachten \(Op 17\)](#)
- [Parallellen Babylon - Tyrus \(Op 18\)](#)
- [Wie zijn de geroepenen tot het bruiloftsmaal? \(Op 19\)](#)
- [De zeven slotfasen \(Op 19\)](#)
- [De wederkomst van de Heer en zijn legers \(Op 19\)](#)
- [Alle soorten of fasen van opstanding op een rij](#)

De hier gehanteerde afkortingen van Bijbelboeken

OT	Afkorting	NT	Afkorting
Genesis	Gn	Mattheüs	Mt
Exodus	Ex	Markus	Mk
Leviticus	Lv	Lukas	Lk
Numeri	Nm	Johannes	Jh
Deuteronomium	Dt	Handelingen	Hd
Jozua	Jz	Romeinen	Rm
Rechters	Re	1 Korinthiërs	1Ko
Ruth	Ru	2 Korinthiërs	2Ko
1 Samuël	1Sm	Galaten	Gl
2 Samuël	2Sm	Efeziërs	Ef
1 Koningen	1Kn	Filippenzen	Fp
2 Koningen	2Kn	Kolossenzen	Ko
1 Kronieken	1Kr	1 Thessalonicenzen	1Th
2 Kronieken	2Kr	2 Thessalonicenzen	2Th
Ezra	Ea	1 Timotheüs	1Tm
Nehemia	Ne	2 Timotheüs	2Tm
Esther	Es	Titus	Tt
Job	Jb	Filemon	Fm
Psalmen	Ps	Hebreeën	Hb
Spreuken	Sp	Jakobus	Jk
Prediker	Pr	1 Petrus	1Pt
Hooglied	Hl	2 Petrus	2Pt
Jesaja	Js	1 Johannes	1Jh
Jeremia	Jr	2 Johannes	2Jh
Klaagliederen	Kl	3 Johannes	3Jh
Ezechiël	Ez	Judas	Jd
Daniël	Dn	Openbaring	Op
Hosea	Hs		
Joel	Jl		
Amos	Am		
Obadja	Ob		
Jona	Jn		
Micha	Mi		
Nahum	Na		
Habakuk	Hk		
Zefanja	Zf		
Haggai	Hg		
Zacharia	Zc		
Maleachi	Ml		

De chronologie in het boek Openbaring

Zie hier twee schema's: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Chronologie-Openbaring.pdf>

Indeling van het boek Openbaring

A Proloog (1:1-8)

1. Hetgeen gij hebt gezien (1:9-20)

2. Hetgeen is: Efeze, Smyrna, Pérgamus, Thyatira, Sardis, Filadelfia, Laodicéa (hst. 2 en 3) Vergelijking met Mattheüs 13

3. Hetgeen geschieden zal na dezen (hst. 4 - 22)

I. Het hemelse tafereel (hst. 4 en 5): de troon in de hemel (hst. 4), het Lam en het boek (hst.5)

II. De zeven zegels (6:1 - 8:5)

Zegel 1 (6:1-2): wit paard.

Zegel 2 (6:3-4): rood paard.

Zegel 3 (6:5-6): zwart paard.

Zegel 4 (6:7-8): vaal paard.

Zegel 5 (6:9-11): zielen onder het altaar.

Zegel 6 (6:12-17): aardbeving, zon, maan, sterren, hemel, bergen, eilanden.

Eerste excursie: de 144.000 verlost en uit Israël (7:1-8) en de grote schare uit de volken (7:9-17)

Zegel 7 (8:1-2): stilzwijgen in hemel, 7 engelen de 7 bazuinen gegeven.

Tweede excursie: (8:3-5): de voorbede in de hemel.

III. De zeven engelen met de zeven bazuinen (8:6 - 11:18)

Bazuin 1 (8:6-7): hagel, vuur met bloed op aarde geworpen, $\frac{1}{3}$ vd bomen en gras verbrand.

Bazuin 2 (8:8-9): brandende berg in zee, $\frac{1}{3}$ zee = bloed, $\frac{1}{3}$ vd schepselen en schepen.

Bazuin 3 (8:10-11): vallende ster "Alsem" maakt op $\frac{1}{3}$ vd bronnen en wateren bitter.

Bazuin 4 (8:12): $\frac{1}{3}$ vd zon, maan, sterren verduisterd.

Bazuin 5 - 1ste "Wee" (9:1-12): put van de afgrond geopend.

Bazuin 6 - 2de "Wee" (9:13-21): ontbinding vd vier engelen.

Derde excursie: het geopende boekje (hst. 10), de twee getuigen (11:1-13)

Bazuin 7 - 3de "Wee" (11:14-18): dankbede vd 24 oudsten.

Vierde excursie: Teken 1: de vrouw en haar zoon (11:19 - 12:2)

Teken 2: de draak (12:3-18), het zeebeest (13:1-10), het aardbeest (13:11-18)

Sub-excursie: tafereelen uit de Grote Verdrukking (hst. 14)

Teken 3: de overwinnaars (15:1-4)

IV. De zeven schalen of laatste plagen (15:5-8): 7 schalen met de toorn Gods aan de 7 engelen gegeven.

Schaal 1 (16:1-2): op de aarde.

Schaal 2 (16:3): op de zee.

Schaal 3 (16:4-7): op de wateren en bronnen die bloed worden.

Schaal 4 (16:8-9): op de zon om te verhitten.

Schaal 5 (16:10-11): op de troon v.h. beest, zijn rijk verduisterd.

Schaal 6 (16:12): op de Eufraat, die uitdroogt.

Vijfde Excursie: Armageddon (16:13-16)

Schaal 7 (16:17-21)

Zesde Excursie: de hoer (17:1-18), de stad (18:1 - 19:5), de bruiloft v.h. Lam (19:6-10)

V. De voleinding (19:11 - 21:8)

1. De verschijning van Christus (19:11-16)

2. De oordelen van Christus (19:17-21)

3. De draak gebonden (20:1-3)

4. De eerste opstanding (20:4-6)

5. Gog en Magog (20:7-10)

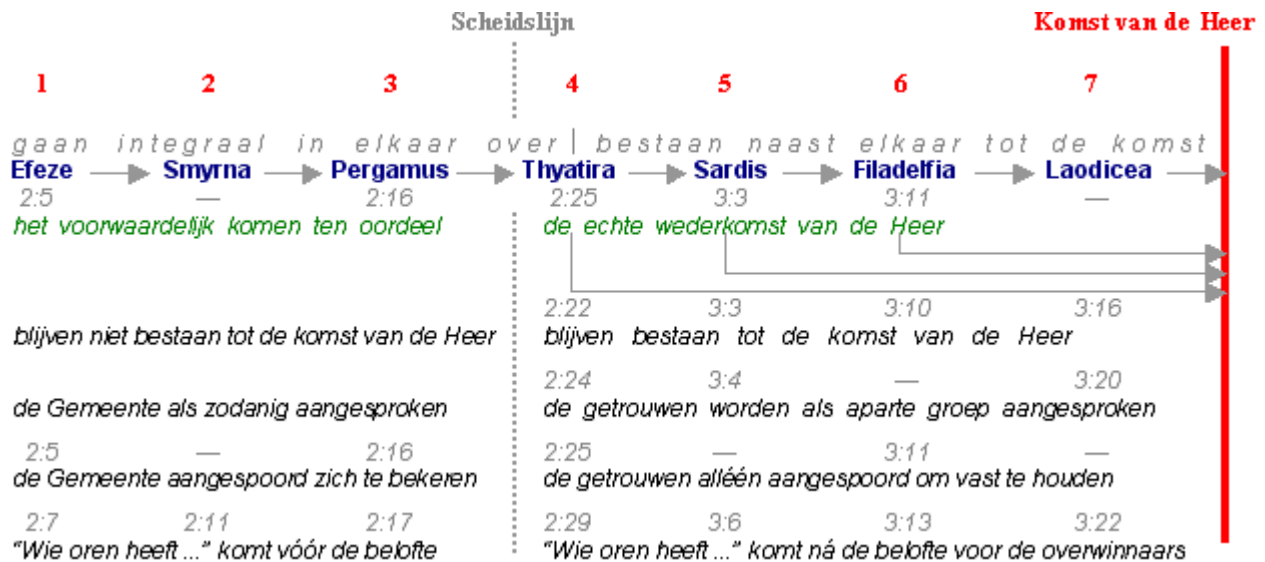
6. De grote witte troon (20:11-15)

7. De nieuwe hemel en de nieuwe aarde (21:1-8)

Zevende excursie: de bruid van het Lam, het hemelse Jeruzalem (21:9 - 22:5)

Ω Epiloog (22:6-21)

Het tijdperk van de Gemeente (Op 2-3)

Zie verder: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/gemeentetijdperk.pdf>

Het verschil tussen de Gemeente en de belijdende Gemeente

In het Nieuwe Testament moeten we een goed onderscheid maken tussen Gemeente en "belijdende Gemeente". In de Brieven wordt soms de Gemeente aangesproken, maar soms ook de "belijdende Gemeente". De Gemeente of Kerk is het Lichaam van Christus, de Bruid* waarin zich alle ware wedergeboren gelovigen bevinden. De Gemeente zal dan ook nooit verloren gaan (Mt 16:18b). Daarnaast onderscheiden we het begrip "belijdende Gemeente of Kerk", of "belijdende Christenheid". In dit begrip zien we de Gemeente als "christelijk getuigenis op aarde", met daarin ware gelovigen én naamchristelijke gelovigen: de zichtbare Gemeente. Als op die manier de Gemeente wordt aangesproken dan is de toon geheel anders. Dan wordt er opgeroepen tot bekering en is er sprake van een volstrekt oordeel: "Indien gij dan niet waakt, zo zal ik over u komen als een dief" (Op 3:3; Mt 24:43), m.a.w. zij zullen de Opname missen (zie ook <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Rede-Laatste-Dingen.pdf> bij Mt 24:40-44).

* Zie "Wie is de Bruid van het Lam?": <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/De-Bruid.pdf>

Het symbolisch karakter van Openbaring

Het symbolisch karakter van het boek blijkt al direct bij het begin ervan, want "te tonen" (*esèmanen*, van *sèmaino*, Op 1:1b) is afgeleid van het woord voor "teken" (*sèmeion*) en wil letterlijk zeggen "be-te-kend", of "meegedeeld in tekens en symbolen". Christus heeft zijn Openbaring niet geschonken in letterlijke, noch verhullende taal, maar in symbolische taal. De Heer laat in tekenen, symbolen, aan Johannes zien wat er gebeuren moet. In Mt 13, waar de Heer Jezus eveneens in symbolische taal (gelijkenissen) spreekt, legt Hij uit waarom Hij dat doet: het was hún gegeven de diepere betekenis te verstaan van deze gelijkenissen die voor de menigte verborgen bleef (Mt 13:10-17, 34-35).

Zie verder onder "Wat is symbolisch en wat letterlijk?" hierna.

Wat is symbolisch en wat letterlijk?

Een van de moeilijke vragen ten aanzien van de symboliek in het Boek Openbaring is hoever deze symboliek reikt. Een belangrijk voorbeeld is de beschrijving van de rampen die de aarde treffen bij het blazen van de bazuinen en het uitgieten van de schalen. Hier is sprake van hagel, vuur, bloed, gras, een grote brandende berg, een grote brandende ster, rivieren, waterbronnen, alsem, zon, maan,

sterren, zweren. De vraag is: in hoeverre gaat het hier om *letterlijke*, en in hoeverre om *symbolische* zaken?

De Openbaring heeft per definitie een symbolisch karakter. Zie hierboven “Het symbolisch karakter van Openbaring”. Sommigen ontkennen dit en menen dus dat Openbaring niets dan letterlijkheden bevat. Daarbij kunnen velen hun fantasie niet in bedwang houden (vooral Amerikanen, en die van de Pinksterbeweging) en maken van Openbaring een spektakelstory à la Spielberg. Maar hebben wij niet genoeg aan de intrinsieke¹ betekenis van Bijbelse allegorieën? Zo weten wij toch wat de Bijbel in het algemeen bedoelt met ‘bergen’, ‘rivieren’, ‘waterbronnen’, ‘de zee’, ‘bloed’, enz.? Worden wij niet onnodig door nieuwsgierigheid gedreven? Verraadt ons hart een verlangen naar spectaculaire letterlijke vervullingen, maar is het niet veeleer aan de mensen die *in* de verdrukkingstijd leven om de details te verstaan?

Jammer, velen kunnen niet goed overweg met bijbelse ...

allegorieën (verhalen die symbool staan voor iets anders), metaforen (beeldspraak), bovenzinnelijkheden (dingen boven hetgeen men met de zintuigen kan waarnemen), zinnebeeldige voorstellingen (symbolen), gezichten onder geestvervoering, visioenbeelden, droombeelden, voorstellingen in parabellen (gelijkenissen).

VAAK NEMEN ZIJ DIE DINGEN ALS LETTELIJK, in plaats van er de geestelijke lessen uit te trekken.

Enkele mogelijke redenen: ontbrekende bijbelstudie, geestelijke zwakte, naïeve ingesteldheid, er zijn er ook die niet heilig leven, en in het ergste geval gebrek aan wedergeboorte.

Sommige symbolen worden in Openbaring zelf duidelijk verklaard, of het gaat om symbolen die zonder meer vanuit de rest van de Schrift als symbolen van bepaalde werkelijkheden kunnen herkend worden. Toch lijkt het soms onmogelijk om een letterlijke vervulling uit te sluiten. De vraag rijst: wat zag Johannes eigenlijk?

Wat zag Johannes?

Ik onderscheid de volgende mogelijkheden:

1. Hij zag de toekomstige werkelijkheid, op niet-allegorische wijze, en dat gaf hij letterlijk weer in zijn boek. Deze stelling kan beslist niet niet als principe aangehouden worden. Zie hierboven onder “Het symbolisch karakter van Openbaring”.
2. Hij zag de toekomstige werkelijkheid overeenkomstig moderne technologische mogelijkheden en bewapening, maar hij beschreef die dingen met een terminologie van iemand die 2000 jaar geleden leefde. Zo kan dan een atoombom beschreven worden als een “brandende berg” (Op 8:8), enz. Hal Lindsey, die daar voorstander van is, denkt b.v. dat Johannes bij de “sprinkhanen” (Op 9) *in feite* zwaar bewapende helikopters zag, zoals de cobrahelikopters die naar verluud in Vietnam vanuit de staart zenuwgasspoten. Hun uitzicht en geluid zou aan deze beschrijving voldoen. Maar die gelijkenis met helikopters gaat helemaal niet op: “aan paarden gelijk”, “gouden kronen”, “mensengezichten” en “vrouwenhaar”?! Johannes zag mijns inziens geen moderne letterlijkheden. Laten wij ons alleszins hoeden voor de ongeoorloofde fantasmen waaraan sommigen zich overgeven!
3. Hij zag enkel allegorische voorstellingen van nader te bepalen werkelijkheden en zette deze allegorieën in zijn boek. Het symbolisch karakter van Openbaring is onmiskenbaar. De Heer Jezus gaf zijn Openbaring niet in letterlijke, noch verhullende taal, maar in symbolische taal. Deze symbolen staan echter voor werkelijkheden en daarom kan men zich geen grote vrijheden of vergeestelijkingen veroorloven bij de verklaring. We moeten dus nauwkeurig en Schriftuurlijk nagaan waar deze symboliek telkens voor staat.

¹ Intrinsiek: wezenlijk, innerlijk, immanent (Van Dale).

Wat is de bedoeling van allegorieën of symbolische boodschappen in de Schrift? Dat is in beelden iets duidelijk maken met betrekking tot werkelijkheden of toekomstigheden die 1° gelovigen in deze tijd niet geheel kunnen begrijpen maar waarvan ze, via herkenbare symboliek, voldoende inzicht mogen krijgen, en 2° die de óngelovigen niet gegeven is te begrijpen!

Door deze allegorieën met de Schrift te vergelijken kunnen Gods “dienstknechten” (enkel *zij*, Op 1:1!) begrijpen wat er *bedoeld* wordt, maar anderen niet. Zie de reden van het spreken in gelijkenissen van de Heer in Mt 13:10-17. Een voorbeeld: door Schrift met Schrift te vergelijken zien gelovigen dat de “brandende berg”, die “in de zee” wordt geworpen (Op 8:8), op de natie Israël moet slaan, omdat de “berg” die in Mt 21:21 “in de zee” (de volkeren) geworpen wordt eveneens een verwijzing naar Israël bevat, samen met de olijfboom (Mt 21:18-21). Israël was een berg, maar door de verwerping van Christus werd ze aan de volkeren overgegeven. Dit zal andermaal gebeuren in de Grote Verdrukking. Zie verder de uitleg bij Op 8:8.

We mogen verder de beelden in de Schrift niet zodanig vergeestelijken dat ze niet meer tonen wat ze moeten tonen, namelijk de door God bedoelde werkelijkheden die erachter zitten. Het Woord Gods grijpt naar het *beeld* wanneer de werkelijkheid of profetische toekomstigheid verder ligt dan onze begripshorizon (omdat we nog in het vlees zijn) en zal zich dan bedienen van aardse dingen die dezelfde expressie geven.

4. Hij zag allegorische voorstellingen zonder dat letterlijkheden daarbij uitgesloten zijn. Dit is hetzelfde standpunt als hierboven, onder punt drie, maar zonder de uitsluiting van letterlijkheden. De herkenbare symboliek zou mijns inziens per definitie niet uitsluiten dat er soms (al dan niet gedeeltelijk) een vervulling komt naar wat Johannes letterlijk zag, de letterlijke voorstelling dus.

Wij moeten weten dat Israël het volk is van de tekenen (vgl. 1Ko 1:22). Toen de Heer op aarde was sprak Hij in gelijkenissen, die enkel de discipelen konden verstaan, maar anderzijds deed Hij ook vele tekenen en wonderen. De bekering onder de Joden werd ondersteund door tekenen (Mk 16:20; Hd 5:12). Het lijkt dan ook normaal dat er in de 70ste jaarweek letterlijke tekenen zullen zijn om vooral de Joden tot bekering te brengen. Als de Heer dan met betrekking tot de Joden in Lk 21:11 zegt dat er “grote tekenen van de hemel” zullen geschieden, dan moeten dat ook letterlijke zichtbare tekenen zijn van de hemel.

Wij moeten daarom voorzichtig tewerk gaan en niet alles in enge zin als symbolisch kenmerken. Ik bedoel daarmee dat in Openbaring 1° de herkenbare symboliek soms niet uitsluit, dat er een vervulling komt naar wat Johannes letterlijk zag, en 2° dat Johannes soms temidden van een allegorische voorstelling bepaalde werkelijkheden zag. Een argument bij dit eerste punt is dat we niet heen kunnen om de letterlijkheden in Schriftplaatsen zoals Jl 2:30-31; 3:14-15; Js 13:9-10; Ez 32:7-8; Lk 21:11; Hd 2:19-20. Een voorbeeld bij het tweede punt: Johannes zag 144.000 verzegelde Israëlieten (Op 7 en 14), maar dat neemt niet weg dat het bij deze Israëlieten gaat om werkelijke Joden (zie verder de uitleg bij Op 7).

De Joden zullen tekenen zien en alle “verstandigen” (Dn 12:10) zullen in de 70ste jaarweek de werkelijke gebeurtenissen kunnen vergelijken met de allegorische profetieën van Openbaring begrijpen.

Voor ons die in het Gemeentetijdperk leven is het belangrijk dat wij voor de symboliek Schrift met Schrift vergelijken om tot hun betekenis te komen, en dat we beseffen dat niet alles precies te verklaren valt. Voor de letterlijke tekenen en voorstellingen moeten we evenzeer oppassen, zeker als een symbolische betekenis voorhanden ligt. Soms kunnen we niet verder gaan dan het formuleren van gissingen. Vele dingen zijn bestemd en zullen pas duidelijk worden voor de gelovigen die in de 70ste jaarweek leven, opdat zij zouden geloven en gegidst worden doorheen de verdrukkingen.

Zie voor de 70 Jaarweken deze schema's: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/70-jaarweken-Daniel.pdf> & <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Babel-tot-Eeuwigheid.pdf>

Wat is “de dag des Heren” in Op 1:10?

Johannes kwam “in” of “op” (Grieks: *en*, dat zowel *in* als *op* kan betekenen) “de dag des Heren”. De meesten denken dat hier de eerste dag van de week, de zondag, is bedoeld. Anderen geven er de voorkeur aan om in Op 1:10 aan de alom bekende “dag des Heren” (OT: “dag van Jahweh”) te denken. In tegenstelling tot het wetsverbond is er in het nieuwe verbond *geen enkele dag ingesteld*, en dus ook geen *dag des Heren*. Men kan wel spreken van een ingestelde Avondmaalviering (1Ko 11:23-26) en een vroeg *gebruik* (Hd 20:7) om op de eerste dag van de week het Avondmaal te vieren. Maar in de gehele Bijbel slaat de uitdrukking “de dag des Heren” *altijd* op de tijd van de eindgerichten, en *nooit* op iets anders. Johannes kwam in de geest IN “de dag des Heren”, de eindtijd van de gerichten; hij kwam niet OP de zondag “in de geest”. Trouwens, er is iets wat dit kracht bijzet: Johannes hoorde achter zich “een luide stem, als van een bazuin”. De Bazuin kondigt “de dag des Heren” aan. Joël 2:1-2: “Blaast de **bazuin** te Sion, en roept luide op de berg Mijner heiligheid; laat alle inwoners des lands beroerd zijn, want de dag des HEEREN komt, want hij is nabij. Een dag van duisternis en donkerheid ...”. Zefanja 1:14-16: “De grote dag des HEEREN is nabij; hij is nabij, en zeer haastende; de stem van de dag des HEEREN; de held zal aldaar bitter schreeuwen. Die dag zal een dag der verbolgenheid zijn; een dag der benauwdheid en van angst, een dag der woestheid en verwoesting, een dag der duisternis en der donkerheid, een dag der wolk en der dikke donkerheid; Een dag der **bazuin** en des geklanks tegen de vaste steden en tegen de hoge hoeken”.

Zie verder alle schriftplaatsen over “de dag des Heren” (lett. de dag van *Jahweh*): Js 2:12; Js 13:6, 9, 10; Ez 13:5; 30:3; Jl 1:15; 2:1, 11, 31; 3:14; Am 5:18-20; Ob 15; Zf 1:7, 14; MI 4:5; Hd 2:20; 1Th 5:2; 2Pt 3:10; Op 1:10.

Wie zijn de Nikolaiëten? (Op 2)

“De Nicolaiëten in Op 2:6, 15 zijn de aanhangers van een gnostische beweging, die in Efeze geen vaste voet kon krijgen, in Pergamum aanhangers vond, maar vooral in Thyatira een middelpunt had, 2:20v. De naam is niet met zekerheid af te leiden. Men heeft gedacht aan de diaken Nicolaüs, die de stichter van deze sekte zou zijn (Irenaeus), en heeft ook verband met de groep van Cerinthus gezocht. Het schijnt dat in deze kringen de leus opkwam, dat het vlees misbruikt kon worden omdat het vergankelijk was (Herm. 5,7,2; Eusebius Hist. Eccl. III 29). Ook heeft men er de aandacht op gevestigd, dat in de volksetymologie Nicolaüs en het Hebr. Bileam (vernietiger van het volk) nauw met elkaar verbonden konden zijn (Sanh. 105a). Evenals het Bileam gelukte de Israëliëten te verleiden tot het eten van offervlees en tot ontucht, Num 31:16; 25:1-5, gaven de Nicolaiëten klaarblijkelijk dezelfde raad om daarin een proef van de christelijke vrijheid te nemen. In Thyatira stond de beweging onder leiding van een profetes, die door de ziener vergelijkenderwijs naar koningin Izebel met haar zonde wordt genoemd, 2:20; 1Kon 16:31; 18:4vv. Ten tijde van de brieven aan de Kleinaziatische gemeenten stonden profeten en profetessen kennelijk bijzonder in aanzien. Het is merkwaardig dat in Thyatira later het Montanisme zich verbreid heeft. De gnostische profetes was gewaarschuwd, maar had deze waarschuwing in de wind geslagen. Daarom dreigt de ziener haar dat haar bed van wellust een ziekbed worden zal. Maar ook op de kinderen van deze vrouw wil God Zich door de pest wreken, om een teken op te richten tegen de heidense gruwel. Tot de gnostische schandelijkheden van deze sekten behoorde, dat men zich erop beroemde ‘de diepten des satans’ te kunnen leren kennen zonder daardoor innerlijke schade te lijden, 2:24...” (Encyclopedie van het Oude en Nieuwe Testament, Bosch & Keuning, Baarn).

Wat betekent de “synagoge van de Satan”? (Op 2)

Smyrna had af te rekenen met Judaïsten die, als instrumenten van de Satan, hun valse leer probeerden in te voeren. Zij vormden een “synagoge van de Satan”. Een synagoge is een Joodse leerschool. Hiermee wordt de invloed aangegeven van het Joodse denken op de christenheid, waarbij men het Joodse systeem van priesterschap, klasseonderscheid tussen geestelijken en leken, altaardienst, leerscholen, zoals indertijd bij de Farizeeën, Sadduceeën, e.d. wilde invoeren. De invloeden ervan zien we tot op heden voornamelijk in de Katholieke en Oosters-Orthodoxe kerken.

Wie was Balaäm of Bileam? (Op 2)

“Balaäm of Bileam, was eertijds de zoon van Beor, een heidense ziener uit Pethor (= Assyrisch Pethur aan de Eufraat) wordt na Israëls overwinning over de Amorieten door Balak, de koning der Moabieten, geroepen om Israël te vervloeken, Nm 22-24; Dt 23:5; ook Nm 31:8,16; Jz 13:22 ... Als verleider brengt Bileam met arglistige raad Gods volk ten val, wanneer hij Israël door zijn vrouwen tot de ontuchtige Baäldienst der Moabieten en Midianieten verlokt, Nm 25:1vv; 31:16 ...” (Encyclopedie van het Oude en Nieuwe Testament, Bosch & Keuning, Baarn).

Wie was Jezabel of Izebel? (Op 2)

“Izebel, dochter van Ethbaäl, koning der Sidoniërs in Tyrus. Door haar huwelijk met koning Achab van Israël werd het Tyrisch-Israëlitisch bondgenootschap bezegeld. Zij bevorderde bewust de Kanaänietische Baäldienst in Samaria, waarbij niet duidelijk is, of het voor haar ging om de stadsgod van Tyrus ‘Melkart’ dan wel om de universeel gedachte Hemelbaäl. Zij schijnt de in de vlakten van de Israëlitische staat gevestigde Kanaänieten in hun religieuze en politieke eisen gesteund te hebben. Door haar invloed kwam het tot vervolgingen van de profeten van JHWH. Elia was haar dodelijk gehate tegenstander. Zij bekommerde zich niet om het in Israël geldende recht Gods en trad in strijd met het Israëlitisch gebruik als koningin in de regering van het land op de voorgrond, 1Kn 16:31; 18:13; 19:1v; 21:1-24 ...” (Encyclopedie van het Oude en Nieuwe Testament, Bosch & Keuning, Baarn). Haar dood staat beschreven in 2Kn 9:30-37; haar lichaam werd door de honden gegeten.

Het Boek des Levens en het Boek des levens van het Lam (Op 3)

Op 3:5b “En Ik zal zijn naam geenszins uitdoen uit het *boek des levens*” (3:5b).

Het “boek des levens” is een algemeen register met de namen van allen die het christelijke geloof *belijden* - zowel ware christenen als naamchristenen: de *zichtbare* Kerk. Elke christenbelijder staat in dat boek en heeft daarom “de naam dat hij leeft” (3:1b), maar hij kan eruit gewist worden indien hij niet blijkt te voldoen. In het eindoordeel voor de “grote witte troon”, waar de “doden” geoordeeld worden, zal ook dit “boek des levens” geopend worden (Op 20:12) om aan te tonen dat zij geen recht op leven hebben, want dit is een opstanding “van onrechtvaardigen” (Hd 24:15), “ten oordeel” (Jh 5:29b).

Er bestaat echter nog een ander boek met namen:

Op 13:8 “wier namen niet zijn geschreven in het *boek des levens des Lams*, Dat geslacht is, van de grondlegging der wereld”.

Hier gaat het over een boek met enkel de namen van de werkelijke schapen van het Lam: de *onzichtbare* Kerk. Iemands naam werd *ooit óf nooit* in dat boek geschreven. De namen van de naamchristelijke werkers van Mt 7:22-23 werden er *nooit* in geschreven. De namen in dit boek worden niet gewist want het betreft hier de gelovigen die Christus van “te voren” - “van de grondlegging der wereld” (13:8b) - heeft gekend, verordineerd, geroepen, gerechtvaardigd én verheerlijkt:

Rm 8:29-30 “Want die Hij te voren gekend [VOORKENNIS!] heeft, die heeft Hij ook te voren verordineerd [PREDESTIANTIE!], het beeld van Zijn Zoon gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broeders. En die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt”².

² In de KJV staat het zo: “For whom he did [foreknow](#), he also did [predestinate](#) [to be] conformed to the image of his Son, that he might be the firstborn among many brethren. Moreover whom he did predestinate, them he also [called](#): and whom he called, them he also [justified](#): and whom he justified, them he also [glorified](#)” (Rm 8:29-30).

De zevende bazuin en de laatste bazuin (bazuin, Op 4)

De “zevende bazuin” uit Op 11 mag men niet vereenzelvigen met de “laatste bazuin” uit 1Ko 15:52 (vgl. 1Th 4:16), alhoewel veel uitleggers dit doen. De “laatste bazuin” (Gr. *eschate salpiggi*) is een bevelend roepen van Godswegen, bij de opname van de Gemeente, en dit vindt vroeger plaats, tussen Op 3 en 4 in.

Bij deze “laatste bazuin” mag niet gedacht worden aan ‘de laatste in het rijtje (van zeven) bazuinen’. Kantt. 158 van de Statenvertaling zegt: “de laatste bazuin; Dat is, met een groot en verschrikkelijk geluid, gelijk daar is der bazuinen of trompetten. Dit geluid wordt genaamd de stem des Zoons van God, Joh. 5:28; een geschrei en stem des Archangels en bazuin Gods, 1Th 4:16”. Een verwijzing naar Op 11:15 is dus misplaatst.

Evenmin kan er een identificatie plaatsvinden met het bazuingeschal van Mt 24:31 want daar betreft het een gebeurtenis ná de grote verdrukking (Mt 24:29), terwijl wij in Op 4 chronologisch net vóór de verdrukkingen staan. “Zijn uitverkorenen *bijeenvergaderen uit de vier winden*³” (Mt 24:31), aan het eind van de grote verdrukking, kan niet hetzelfde zijn als “in een punt des tijds, in een ogenblik ... veranderd worden” (1Ko 15:52)⁴.

Wie zijn de 24 ouderlingen? (Op 4)

Wij moeten Schrift met Schrift vergelijken om dat te weten te komen. Er worden 24 ouderlingen (of “oudsten”) gezien. Het getal 24 duidt op volheid, totaliteit. In het Oude Testament waren er 24 klassen van priesters, levieten en zangers (1Kr 24 en 25). Koning David deelde de priesters in in 24 afdelingen. Die moesten om beurten dienst doen in de Tabernakel resp. in de Tempel. Maar dit was slechts een schaduw van het hemelse: Hb 8:5; 1Kr 28:19. De 24 waren representatief voor alle Levitische priesters. Er was slechts één hogepriester. In Op 4 zien we de 24 ouderlingen ook duidelijk als priesters voorgesteld, met hun witte kleren en met hun schalen vol reukwerk (5:8). Zij vormen dus een heilig priesterschap, waarbij het getal 24 de volledigheid ervan aanduidt, net zoals er in het Oude Testament 24 priesterklassen waren en niet meer.

Dit ligt dus reeds vast: het zijn 24 *priesters*. Maar welke klassen stellen zij voor?

Verder is het getal 24 gelijk aan tweemaal 12. Er zijn 12 stammen van Israël, 12 apostelen, 12 poorten in het nieuwe Jeruzalem en 12 fundamenten, enz. Het kan haast niet anders dan dat 24 als een dubbel 12-tal is bedoeld. Johannes ziet de verheerlijkte Gemeente, samen met de gelovigen uit het Oude Testament, voorgesteld in de gedaante van vierentwintig ouderlingen. Dat in de 24 ouderlingen, naast de Gemeente, ook de oudtestamentische heiligen begrepen zijn, kan verder aangetoond worden als volgt:

Hb 11:39-40 “En deze allen, hebbende door het geloof getuigenis gehad, hebben de belofte niet verkregen; Alzo God wat beters over ons voorzien had, *opdat zij zonder ons niet zouden volmaakt worden*”.

1Th 4:16-17 “*die in Christus gestorven zijn*, zullen eerst opstaan; Daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen te zamen met hen opgenomen worden in de wolken, de Heere tegemoet, in de lucht”.

1Ko 15:22-24 “Want gelijk zij allen in Adam sterven, alzo zullen zij ook in Christus allen levend gemaakt worden. Maar een ieder in zijn orde: de eersteling Christus, daarna *die van Christus zijn*, in Zijn toekomst. Daarna zal het einde zijn ...”.

Deze “doden in Christus” kunnen moeilijk alleen op de Gemeente slaan, maar zijn ook van toepassing op de oudtestamentische gelovigen. De oudtestamentische gelovigen zijn eveneens in Christus ontslapen en gewassen in zijn bloed. *Alle* gestorven gelovigen zullen opstaan en hun intrede doen in

³ Bedoeld wordt: de vier windstreken.

⁴ De KJV zegt het zo: “*In a moment, in the twinkling of an eye*, at the last trump: for the trumpet shall sound, and the dead shall be raised incorruptible, and *we shall be changed*” (1Ko 15:52).

de hemel. Daarom stellen de vierentwintig ouderlingen de voltallige Gemeente voor, samen met de gelovigen van het Oude Testament. Zie verder onder “Waar zijn de Oudtestamentische gelovigen?”

Dat de Gemeente in de hemel dienst zal doen als een heilig priesterschap, onder het hogepriesterschap van Jezus Christus, lezen we bij de apostel Petrus:

“Zo wordt gij ook zelf, als levende stenen, gebouwd [tot] een geestelijk huis, [tot] een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus ... Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom” (1 Petr. 2:5, 9).

En in Op 1:6 zegt de apostel Johannes:

“En Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters voor God en Zijn Vader”.

Onderscheid handhaven tussen Gemeente en oudtestamentische gelovigen

Niettegenstaande de 24 ouderlingen gevormd worden door de gelovigen van de Gemeente én de oudtestamentische heiligen, is er enkel Schriftuurlijke grond voor de gedachte dat alleen de Gemeente de Bruid is. Zie “Wie is de Bruid van het Lam?”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/De-Bruid.pdf>. Sommigen menen echter dat de oudtestamentische gelovigen behoren tot de “geroepen tot het avondmaal van de bruiloft des Lams” (Op 19:9 en Mt 22:3). In een poging om de oudtestamentische gelovigen ergens bij bruiloft en Bruid te plaatsen, lijkt die redenering wel aantrekkelijk. Maar ik meen dat deze “geroepen” dezelfde zijn als de leden van de bruid, en niet noodzakelijk een aparte klasse. Zie verderop de bespreking “Wie zijn de geroepen tot het bruiloftsmaal?” (Op 19:6-10), waar betoogd wordt dat er geen “genodigden” maar wel “geroepen” zijn tot het bruiloftsmaal in Op 19:9. Niettegenstaande zij beiden hemelse koningen en priesters zijn, moeten wij de Gemeente (Bruid) en de oudtestamentische gelovigen van elkaar onderscheiden. Wij hebben geen vaste bijbelse grond om hen samen te voegen tot één Bruid.

Hen onderscheiden van de engelen

Deze 24 ouderlingen worden in Op 5 duidelijk onderscheiden van de engelen (Op 5:11). Van engelen wordt nergens in de Schrift gezegd dat zij op tronen zitten of dat zij gouden kronen⁵ dragen. Gelovigen ontvangen echter een kroon. 2 Tm 4:8; Jk 1:12; 1 Pt 5:4; Op 2:10, 3:11. De kronen zijn een teken van overwinning van de gelovigen. De tronen betekenen macht en heerschappij: de gelovigen zullen immers met Christus heersen (2 Tm 2:12; Op 1:6; 2:26; 5:10). Het “nieuw lied” [Gr. *oden kainen*] van de ouderlingen in 5:9 komt blijkbaar overeen met het “nieuw gezang” [eveneens Gr. *oden kainen*] van de heiligen in 14:2-3. Hierbij wordt gesproken van loskoping wat op *menselijke* gelovigen wijst.

De witte klederen duiden op gelovigen wier levens gereinigd zijn door het bloed van het Lam.

Opb. 3:4 “zij zullen met Mij wandelen in witte klederen”.

Opb. 3:18 “dat Gij van Mij koopt goud ... en witte klederen”.

Opb. 4:4 “de vier en twintig ouderlingen zittende, bekleed met witte klederen”.

Opb. 6:11 “en aan een ieder werden lange witte klederen gegeven”.

Opb. 7:9 “bekleed zijnde met lange witte klederen”.

Opb. 7:14 “hun lange klederen wit gemaakt in het bloed van het Lam”.

Deze witte klederen zijn geen “engelenklederen”, omdat de context van het boek Openbaring geen aanleiding geeft dit te veronderstellen:

- In het boek Openbaring zijn “witte klederen” duidelijk verbonden met mensen (zie teksten hierboven).
- In Openbaring worden engelen niet in verband gebracht met “witte klederen”.

⁵ Kronen: Gr. *stephanous*, enk. *stephanos*: krans; kring (Prisma G/N). De stephanos-kroon is een overwinningskroon die gegeven werd aan iemand die de overwinning behaalde in oude Griekse wedstrijdspelen. Deze is te onderscheiden van de ‘diadèma’, de koninklijke- of heerserskroon.

De 24 ouderlingen kunnen niet de martelaars zijn die omkomen tijdens de nog komende tijd van verdrukking. Die zien we pas in Op 6:9 als “zielen onder het altaar” die nog op hun opstanding wachten (6:11; 20:4).

Conclusie: De 24 ouderlingen stellen duidelijk alle verheerlijkte heiligen voor, die als priesters dienst doen, en die worden opgenomen aan het eind van “hetgeen is” en vóór “wat hierna moet gebeuren”, tussen Op 3 en 4 in. Zie verder: De Opname vóór de 70ste jaarweek”:

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Opname-MV.pdf>.

De komst van de Heer gebeurt in 2 fasen: eerst komt Hij zijn heiligen in de lucht opnemen - hoogstwaarschijnlijk zonder dat de wereld daar iets van zal merken - terwijl de tweede fase van Zijn komst pas jaren later plaatsvindt, aan het eind van de Grote Verdrukking, wanneer Hij zichtbaar naar de aarde terugkeert (zie reeds Op 1:7) mèt zijn verheerlijkte heiligen (zie Op 19:11-14; 2Th 1:10; Jd 1:14-15; Zc 14:5).

Waar zijn de Oudtestamentische gelovigen?

In Openbaring wordt nergens iets over de oudtestamentische gelovigen gezegd. Worden ze ook opgenomen mét de Gemeente en behoren ze bij de 24 ouderlingen? Ik meen van wel (zie hierboven: “Wie zijn de 24 ouderlingen?”) maar dat wordt in het boek Openbaring niet uitdrukkelijk gezegd.

Zie het schema “De Opstanding”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Opstanding.pdf>, en ook: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Babel-tot-Eeuwigheid.pdf>.

In Dn 12:1, 2a, 13 (vgl. Js 26:19-21) zien we dat er gelovigen aan het eind van de Grote Verdrukking worden opgewekt. Als dit de algemene opstanding is van de oudtestamentische gelovigen, dan kunnen zij niet begrepen zijn in de eerder opgenomen 24 ouderlingen (Op 4:4). Moeten we de tekst van Dn 12:2a helemaal beperken tot de opstanding van de gelovigen die in de *eindtijd* als martelaren zijn omgekomen? Aan Daniël wordt in 12:13 gezegd dat hijzelf zou “opstaan” en dit kan moeilijk anders zijn dan de opstanding die bedoeld is in 12:2a. Dit betekent dan dat Daniël zal opstaan ná de Grote Verdrukking. De opstanding in Dn 12:2a lijkt overeen te komen met die in Op 20:4-6, maar hier in Openbaring wordt *enkel* gesproken over de martelaren die binnen de 70ste jaarweek zijn omgekomen, en dus hebben wij niet de vrijheid om hier de OT-gelovigen bij te rekenen. Het licht van de Openbaring moeten wij niet ondergeschikt maken aan de schaduwen van het Oude Testament - dat zou een grove fout zijn. De onthulling van waarheid gaat in de Bijbel van “halm naar aar en daarna het koren in de aar” (Mk 4:28). Het is een grove fout wanneer Schriftuitleggers blijven stilstaan bij de schaduwen van het Oude Testament en het volle licht van het Nieuwe Testament voorbijzien. In deze val zijn al velen getrapt. Waar komt dit concreet op neer? Ik meen dat Daniël in 12:2a de opstanding in “verkort perspectief” weergeeft, namelijk het gehele opstandingsgebeuren voor Israël, namelijk zowel vóór de verdrukking (samen met de Gemeente) als ná de verdrukking (de martelaren). Daniël wist immers niets van een opstanding van gelovigen vóór de verdrukking - de Gemeente was in het Oude Testament een verborgenheid: Rm 16:25; Ef 3:3-6; Ko 1:24-27. Deze zienswijze hou ik aan.

J.G. Fijnvandraat (Babylon, Beeld & Beest, p. 340) zegt:

“Anderen nemen het begrip ‘einde’ (Dn 12:13) ruimer en menen dat de oudtestamentische heiligen vallen onder hen, die in 1Th 4:16 aangeduid worden als “de doden in Christus”. Als van Mozes gezegd wordt dat hij de smaadheid van Christus groter rijkdom geacht heeft dan de schatten van Egypte (Hb 11:26), terwijl hij Christus toch niet zo gekend heeft als wij, dan mogen de oudtestamentische gelovigen beschouwd worden als doden in Christus. Persoonlijk geef ik aan deze opvatting de voorkeur en dat te meer omdat in Op 20:4-6 enkel sprake is van de opstanding van martelaren als een sluitstuk van de eerste opstanding”.

De gelovige martelaren van de 70ste jaarweek - of ze nu uit Israël of uit de volken zijn - zullen allen worden opgewekt tot *hemels* leven. *Alle* gestorven gelovigen zullen opstaan tot hemels leven. Zie “De Opstanding”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Opstanding.pdf>, en ook verderop “de eerste opstanding” onder “Alle soorten of fasen van opstanding op een rij”.

Ook de oudtestamentische heiligen zullen opstaan tot *hemels* leven. Zie het antwoord van de Heer aan de Sadduceeën, die niet geloofden in opstanding, noch engelen:

“Maar die waardig zullen geacht zijn die eeuw te verwerven en de opstanding uit de doden, zullen noch trouwen, noch ten huwelijk uitgegeven worden; Want zij kunnen niet meer sterven, want zij zijn de engelen gelijk; en zij zijn kinderen Gods, omdat zij kinderen der opstanding zijn” (Lk 20:35-36).

Zij behoren blijkbaar tot de 24 ouderlingen, waarbij 24 dan een voorstelling is van de 12 apostelen en 12 stammen van Israël. Deze ouderlingen zijn een voorstelling van allen die verheerlijkt werden vóór de oordelen die in Op 6 beginnen, en zij zullen opstaan en opgenomen worden om samen met Christus als priesters-koningen te regeren in het Vrederijk.

Hb 11:39-40 toont verder aan dat de OT-gelovigen niet eerder tot volmaaktheid konden komen dan de afwerking van de nieuwtestamentische bedeling, én dat zij zonder de Gemeente niet konden volmaakt worden:

“En deze allen [allen die genoemd worden in Hb 11: de OT-gelovigen], hebbende door het geloof getuigenis gehad, hebben de belofte niet verkregen; Alzo God wat beters over ons voorzien had, opdat zij zonder ons niet zouden volmaakt worden”.

Ook de oudtestamentische gelovigen hebben hun hoop gesteld op de Messias, want Abraham en Mozes hebben de dag van Christus gezien en zich daarin verheugd (Jh 8:56; Hb 11:26). Hb 11:39-40 wijst er volgens mij op dat de oudtestamentische gelovigen niet eerder maar wel samen met de Gemeente tot volmaaktheid zullen komen, namelijk ten tijde van de opname, “in een punt des tijds ... en de doden zullen onverderfelijk opgewekt worden, en wij [de levenden] zullen veranderd worden” (1Ko 15:51-53) “en die in Christus ontslapen zijn [waaronder ook de OT-gelovigen] zullen eerst opstaan”.

De vier dieren en de vier Evangelien (Op 4)

Al in de eerste eeuwen van christelijke kerk ging men de vier “dieren” vergelijken met vier kenmerken van Jezus Christus in de vier Evangelien⁶. De overeenkomst is zeer merkwaardig. Ook is de volgorde in Op 4:7 dezelfde als die in de Evangelien:

Kenmerken van de levende wezens	Leefgebied	Evangelist	Jezus in relatie tot het	Jezus als
Leeuw: macht, kracht	Aarde	Mattheüs	Aardse	Koning
Rund: dienend voor het offer	Aarde	Marcus	Aardse	Dienaar
Mens: menselijke wezenskenmerken	Aarde	Lucas	Aardse	Mens
Arend: waarneming vanuit de hoogte	Hemel	Johannes	Hemelse	God

In Gn 2:10 lezen we:

“En een rivier was voortgaande uit Eden, om deze hof te bewateren; en werd van daar verdeeld, en werd tot vier hoofden”.

In Eden was de rivier één, maar zodra ze “van daar” buiten de hof gaat wordt ze “verdeeld” tot “vier hoofden”. Hier zit een diepe betekenis in voor ons. Het is niet moeilijk om in Eden het hemelse Paradijs te zien. De “rivier” om te “bewateren” vertelt ons van Christus als het Licht en de Vreugde in de hemel. We leren dat in de hemel Christus wordt gezien in één hoedanigheid. Maar van zodra de “rivier” Eden verlaat wordt ze verdeeld tot “vier hoofden” en als zodanig bewatert ze de aarde. Zo ook was de aardse bediening van de Heer Jezus “verdeeld tot vier hoofden”, in vier evangeliën, die elk de specifieke kenmerken vertonen van Zijn viervoudige bediening.

Samenvatting vd verschillende hoofdgroepen van mensen uit Op 4-19

⁶ Meer hierover: http://www.bijbelstudie.org/herscheping/01sr/gkar_godsaspecten.htm;
<http://www.fbinate.com/gospels-pink/intro.html>.

I. Gelovigen

- a. De 24 oudsten, zij die tijdens de Opname zullen opstaan of levend veranderd worden:
 1. De Gemeente, de bruid: 19:6-10; 21:9 - 22:5,17; de hemelse legers van 19:14, de eerste “zij” in 20:4.
 2. De gelovigen uit het Oude Testament.
- b. De martelaren die na de Opname tot geloof komen, omgebracht en bij de wederkomst opgewekt worden:
 1. De zielen onder het altaar (6:9): martelaren uit Israël (niet de 144.000 verzegelden!) en de volken *vóór* de Grote Verdrukking.
 2. Hun medeslaven en broeders (6:11): martelaren die *in* de Grote Verdrukking omkomen (13:7, 15), de harpspelers van 14:2-3, de overwinnaars van 15:2-4.
- c. De overlevenden uit de Grote Verdrukking, die het Vrederijk zullen ingaan:
 1. De 144.000 uit Israël (7:1-8; 14:1-5), vgl. de vrouw van Op 12:6, 13-17.
 2. De grote menigte uit de volken (7:9-17) die vasthouden aan het “eeuwig evangelie” (14:6v).

II. Ongelovigen

- a. De grote hoer, dit is Babylon (14:8; 16:17-21; 17+18), het naamchristendom.
- b. De aanbidde van het beest en zijn beeld (14:9-11; 16:10v).
- c. De velen die door de oordelen omkomen (6:4, 8; 8:9, 11; 9:20; 16:3, 9, 21; 17:16)
- d. Degenen die de oordelen overleven maar als krijgers bij de wederkomst van Christus omkomen (19:17-21).
- e. Degenen die ook de wederkomst overleven maar naar de hel zullen verwezen worden (Mt 25:31-46).

Wat zijn meteoren, kometen, asteroïden? (Op 6)

Meteoor/meteoriet. In de volksmond wordt gesproken over een meteoor of meteoriet. Feitelijk zijn het precies dezelfde zaken. De meteorologie of weerkunde, noemt alle lichamen, die op de aarde vallen, meteoren. Als een meteoor de grond bereikt, heet het restant meteoriet. Meteoor is de astronomische term voor zgn. “vallende ster”. Zo’n 95% van alle meteorieten bestaan uit steen. Een bekende inslagplaats is de Barringer-krater bij Winslow in Arizona/USA. Deze krater heeft een diameter van ca. 1,2 km en een diepte van ongeveer 170 meter. Bij impact in de dampkring worden zij bijzonder heet en vertonen een vurige staart. Meteoren zijn te onderscheiden van kometen.

Komeet. Kometen worden soms ‘vuile sneeuwballen’ genoemd: zij zijn een mengeling van ijs (zowel water als bevroren gassen) en stof. Kometen draaien rondjes om de Zon, net als de planeten. Komt de komeet dicht bij de Zon, dan begint het ijs te smelten en zie je de staart van de komeet verschijnen. Die staart wijst altijd van de Zon af, en dit komt omdat de Zon de staart als het ware van zich afblaast. Dit is de Zonnwind, elektrische deeltjes die van de Zon af komen.

Asteroïde. Een asteroïde is een klomp rots en/of metaal, zonder atmosfeer, die rond de zon draait. Kleine voorwerpen worden geclassificeerd als meteoroiden, grote voorwerpen als planeten. Ze zijn ook bekend als “kleine planeten” en “planetoiden”. Asteroïden bevinden zich in banen dicht bij de Zon dan kometen; de meeste asteroïden zitten tussen Mars en Jupiter. Er is geen gas of waterijs aanwezig. Dat komt omdat ze te dicht bij de Zon staan zodat al het water in een vroege periode moet zijn verdampt. Asteroïden zijn er in alle maten: van enkele honderden meters tot enkele tientallen kilometers in diameter.

De betekenis van de tekenen aan de zon, maan en sterren (Op 6)

I. DE BETEKENIS VAN ZON, MAAN EN STERREN

A. *Met betrekking tot Israël*

In de droom van Jozef stellen zon, maan en sterren zijn vader (Jakob of Israël), moeder (Rachel) en broers voor:

Gn 37:9-10 “En hij droomde nog een andere droom, en verhaalde die aan zijn broeders; en hij zeide: Ziet, ik heb nog een droom gedroomd, en ziet, de **zon**, en de **maan** en **elf sterren** bogen zich voor mij neer”. En toen hij het aan zijn vader en aan zijn broeders verhaalde, bestrafte zijn vader hem, en zeide tot hem: Wat is dit voor een droom, die gij gedroomd hebt; zullen wij dan werkelijk komen, ik, en uw moeder, en uw broeders, om ons voor u ter aarde te buigen?

De zon en de maan duiden op de bestendige heerschappij van Israël en het koningshuis van David:

Ps 89:36-37 “Ik heb eens gezworen bij Mijn heiligheid: Zo Ik aan David lieg! Zijn zaad zal in eeuwigheid zijn, en zijn troon zal voor Mij zijn gelijk de **zon**. Hij zal eeuwig bevestigd worden, gelijk de **maan**; en de Getuige in de hemel is getrouw”.

Ps 72:5 “Zij zullen U vrezen, zolang de **zon** en **maan** zullen zijn, van geslacht tot geslacht”.

De zon en de maan duiden eveneens op de schoonheid van Israël:

Hl 6:10 “Wie is zij, die er uitziet als de dageraad, schoon, gelijk de **maan**, zuiver als de **zon**, schrikkelijk als [slagorden] met banieren?”

B: *Met betrekking tot engelen*

Met sterren worden soms engelen aangeduid: Jz 5:14-15; Re 5:20; Jb 38:7; Js 14:12. Vergelijk 1Kn 22:19 “heir des hemels” met Dt 4:19; Js 24:21-23

C. *Met betrekking tot afgoden*

De hemellichamen maken in de Schrift het voorwerp uit van afgoderij en astrologie. Zie Dt 4:19; 17:3; 2Kn 23:5; 2Kr 33:3; Jr 43:13⁷; Js 47:13-15; Jr 8:2. In Amos 5:26⁸ en Hd 7:43 lezen we over een “stergod”.

D. *Met betrekking tot Satan*

Satan wordt “morgenster” genoemd: Js 14:12; vgl. Jb 38:7. De Heer Jezus zag een visioen van zijn val: Lk 10:18; vgl. Op 12:7-10.

E. *Met betrekking tot gezagsdragers*

In Nm 24:17 wordt over David (en de Messias) geprofeteerd als de “ster uit Jakob”.

In Dn 8:10 zien we de kleine horen die groot werd “tot aan het heer des hemels; en hij wierp er [sommigen] van dat heer, namelijk van de sterren, ter aarde neer, en hij vertrad ze”. Deze “sterren” kunnen geen hemellichamen, noch hemelingen zijn. Echte sterren kunnen niet op aarde vertreden worden, en een aardse macht kan geen engelen doen vallen. Blijft over: hoogste plaatste aardse gezagsdragers.

Judas spreekt over ingeslopen dwaalleraars als van “dwalende sterren, voor wie de donkerheid der duisternis in eeuwigheid bewaard wordt” (Jd 4, 13). Hij vergelijkt dezen met de afvallige engelen die vóór de vloed op aarde kwamen en zondigden (vers 6).

Bij de hemellichamen neemt de zon de hoogste plaats in, ze heerst over de dag, en dat betekent de hoogste autoriteit en macht op aarde. Maan en sterren zijn daaraan ondergeschikt vermits zij het licht van de zon slechts weerkaatsen, tijdens de nacht, en dat betekent gedelegeerd of minder gezag.

⁷ In Jr 43:13 is sprake van Beth-Semes, (zonnehuis). Bedoeld wordt het Egyptisch On, door de Grieken Heliopolis (zonnestad) genoemd.

⁸ Men meent dat het hier in Am 5:26 gaat om de Egyptische god Rephan (Remfan in Hd 7:43) of het Assyrische equivalent Kaiwan (Kewan, NKG), allebei betrekking hebbend op de planeet Saturnus.

Tijdens het duizendjarig rijk zullen alle aardse autoriteiten aan Israël onderworpen zijn (Js 60:1-3, 20).

II. HET OPTREDEN VAN DE TEKENEN

1. *Vóór de Grote Verdrukking*

Een eerste verkleuring en verduistering van zon en maan gebeurt **vóórdat** de Grote Verdrukking begint, volgens Jl 2:30-31; 3:14-15; Hd 2:19-20, en hier bij het zesde zegel in Op 6:12-13.

Jl 2:30-31 “En Ik zal **wondertekenen** geven in de hemel en op de aarde: bloed, en vuur, en rookpilaren. De **zon** zal veranderd worden in duisternis, en de **maan** in bloed, **eer** dat die grote en vreselijke dag des HEEREN”.

2. *Tijdens de Grote Verdrukking*

Een tweede geval van verduistering zien we **tijdens** de Grote Verdrukking, gedurende de vierde bazuin in Op 8.

Lk 21:25-27 “En er zullen **tekenen** zijn in de **zon**, en **maan**, en **sterren**, en op de aarde benauwdheid der volken met twijfelmoedigheid, als de zee en watergolven groot geluid zullen geven; En de mensen het hart zal bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen; want de krachten der hemelen zullen bewogen worden. En alsdan zullen zij de Zoon des mensen zien komen in een wolk, met grote kracht en heerlijkheid”.

Op 8:12 “En de vierde engel heeft gebazuind, en het derde [deel] der **zon** werd geslagen, en het derde [deel] der **maan**, en het derde [deel] der **sterren**; opdat het derde [deel] ervan zou verduisterd worden, en dat het derde [deel] van de dag niet zou lichten; en van de nacht eveneens”.

3. *Terstond ná de Grote Verdrukking*

Een derde geval van verduistering vinden we in Jesaja en in Mattheüs, in de tijd dat de Heer in Jeruzalem zal regeren, **terstond ná** de Grote Verdrukking:

Js 24:20-23 “De aarde zal volkomen waggelen, gelijk een dronkaard, en zij zal heen en weer bewogen worden, gelijk een nachthut; en haar overtreding zal zwaar op haar zijn, en zij zal vallen, en niet weer opstaan. 21 En het zal geschieden te dien dage, dat de HEERE bezoeking doen zal over de heirscharen van de hoge in de hoogte, en over de koningen van de aardbodem op de aardbodem. 22 En zij zullen samenvergaderd worden, [gelijk] de gevangenen in een put, en zij zullen ingesloten worden in een gevangenis, maar na vele dagen [weer] bezocht worden. 23 En de **maan** zal **schaamrood** worden, en de **zon** zal **beschaamd** worden, **als** de HEERE der heerscharen **regeren zal** op de berg Sion en te Jeruzalem”.

Mt 24:29 “En **terstond na** de verdrukking van die dagen, zal de **zon** verduisterd worden, en de **maan** zal haar schijnsel niet geven, en de **sterren** zullen van de hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen bewogen worden”. Zie ook Mk 13:24-26.

III. DE BETEKENIS VAN DE TEKENEN

Zon: zwart.

Maan: bloed.

Sterren: vallen.

Hemel: toegerold.

Het “schaamrood” van de anders bleke maan, in Js 24:23, laat zich vergelijken met de maan “als bloed” in Op 6:12. De zon die “beschaamd” haar licht verbergt, laat zich vergelijken met de zon die “zwart” wordt in Op 6:12. In Js 24 wordt dit zo gezegd omdat zon en maan in het Vrederijk niet langer “heerschappij” (Gn 1:16) zullen hebben over dag en nacht, zoals elders Jesaja zegt:

Js 60:19 “De zon zal u niet meer wezen tot een licht des daags, en tot een glans zal u de maan niet lichten; maar **JAHWEH⁹ zal u wezen tot een eeuwig Licht**, en uw God tot uw Sierlijkheid”.

Zie ook Op 21:23; 22:5. Dan zal de Heer het licht van de wereld zijn, zoals Hij zei in Jh 8:12 “Ik ben het licht der wereld”. Het komende Koninkrijk van God zal het wereldse licht doen verbleken. Dit is de betekenis van de tekenen aan zon maan en sterren in de 70ste jaarweek en “terstond na” de Verdrukking.

Velen denken dat de hemellichamen die hun glans verliezen of uit de hemel vallen, een voorstelling zijn van heersers die omvergeworpen worden waarbij er overal chaotische toestanden ontstaan. Maar dit kan niet de volle betekenis zijn. Het voorkomen van die tekenen vóór en tijdens de Verdrukking wordt duidelijk omschreven als “wondertekenen” (Jl 2:30, annex Lk 21:25). Wonderen en tekenen zijn er speciaal voor de Joden (1Ko 1:22; vgl. Jh 4:48) en die komen na de genadebedeling terug. Zie verder onder “Wat is symbolisch en wat letterlijk?” onder punt 4. Dat moeten dan fysisch zichtbare tekenen zijn, met een krachtige boodschap. Niet enkel Jesaja maar ook Joël geeft de betekenis van die wondertekenen:

Jl 3:15-17 “**De zon en maan zijn zwart geworden, en de sterren hebben hun glans ingetrokken.** 16 En de HEERE zal uit Sion brullen, en uit Jeruzalem Zijn stem geven, dat hemel en aarde beven zullen; maar de HEERE zal de Toevlucht Zijns volks, en de Sterkte der kinderen Israels zijn. 17 **En gijlieden zult weten, dat Ik JAHWEH, uw God ben, wonende op Sion, de berg Mijner heiligheid; en Jeruzalem zal een heiligheid zijn, en vreemden zullen niet meer door haar doorgaan**”.

God zegt dat wanneer die tekenen verschijnen men zal weten “dat Ik Jahweh” ben, de Verbondsgod van Israël. Men zal dan weten dat er geen heil te zoeken valt in de “sterren”, de New-Age dwaling, de afgoden, de dwaalgeesten¹⁰, maar dat God Zelf op het punt staat het éniige Licht van de wereld te worden, waarbij alle nepgoden als sterren van de hemel vallen en alle neplichten van de wereld zullen verduisterd worden. De hemel wordt als een boekrol opgerold en dan is er in dat ‘boek’ niets meer te lezen: de dwaallichten van de hemel zullen verduisterd worden, in zijn meest brede betekenis. De fysisch waarneembare tekenen aan de hemellichamen melden de ondergang aan van alle astromantie, afgoderij, ideologie, dwaalleer en dwaalleiders op aarde. Deze zijn niet anders dan geïnspireerde uitingen van Satan en zijn demonen. God zegt dat men dan zal weten “dat Ik Jahweh” ben, het éniige en eeuwige Licht van de wereld.

Wanneer begint de Grote Verdrukking? (Op 6)

Het is niet zo duidelijk wanneer de Grote Verdrukking - de laatste halve jaarweek - precies begint in de volgorde van de zegels, bazuinen en schalen. Alleszins vóór de schalen (Op 16). Misschien van bij de drie “wee”-en (1. 8:13 - 9:1-12; 2. 13-21; 3. 11:14-18). Mijns inziens waarschijnlijke van bij het zevende zegel, omdat in Op 7 (dus vlak vóór het openen van het zevende zegel) de gelovigen worden voorgesteld die door de Grote Verdrukking overleven (7:14). Dit is een antwoord op de vraag waarmee Op 6 eindigt: “**de grote dag van Zijn toorn is gekomen, en wie kan bestaan?**” (6:17). De toorn van God begint dan na de voorstelling van de menigte uit Israël en volken, dus vanaf het verbreken van het zevende zegel in Op 8:1.

De Grote Verdrukking lijkt te beginnen wanneer Satan uit de hemel wordt geworpen (12:9). In 12:12 wordt daarbij gezegd:

“**Wee hun**, die de aarde en de zee bewonen, want de duivel is tot u afgekomen, en heeft grote toorn, wetende, dat hij een **kleine tijd** heeft”.

⁹ Het substituuut (HEERE) heb ik ook hier vervangen door de vertaling van het Tetragram (JHWH), JAHWEH, de Verbondsnaam van God in het OT. Sinds de komst van de Messias geldt de naam JEZUS. *Jezus* komt van *ièsous*, het Grieks voor *Yahoshua: Jahweh [is] redding*. Jezus is nu de éniige naam: Hd 4:10-12. Hij kwam in de naam van zijn Vader (Jh 5:43) en Hij is Dezelfde als Jahweh: Jh 12:37-42.

¹⁰ Vgl. Hd 26:18; 2Ko 11:14; Ef 6:11-12; 1Tm 4:1.

Dit “wee hun” komt overeen met het drievoudige “wee”-geroep van de engel (“wee, wee, wee, hun ...”, 8:13).

Wij mogen hier in 8:13 niet spreken van “weeën” maar van “wee”-geroep. Het gaat hier niet om een “wee” (*oodin*) zoals Mt 24:8, Hd 2:24, 1Th 5:3, maar om de uitroep: “Wee !” (*oeai*; let op de klankverwantschap!). Het drievoudige “Wee !” komt overeen met de oordelen van de vijfde, zesde en zevende bazuin. Dit is duidelijk het gevolg van de val van Satan. Misschien is dit ook het keerpunt, van “begin der smarten” (Mt 24:8 naar Grote Verdrukking (Mt 24:21), dus op de tweede helft (4 + 3) van de bazuinen.

In dit werk ga ik er toch van uit dat de Grote Verdrukking begint van bij het zevende zegel, om genoemde redenen, maar ook omdat de bazuin “de dag des Heren” aankondigt (Jl 2:1-2; Zf 1:14-16; vgl. Op 1:10) en het zevende zegel bestaat uit zeven bazuinen. Zie uitleg bij 8:1-5: Zevende zegel.

De “kleine tijd” die Satan dan nog te gaan heeft is 3,5 jaar. Dit is zijn tweede val: zijn beperking tot de aarde (zie “De viervoudige val van Satan”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/val-Satan.pdf>). Hij zal gebruik maken van de Antichrist, het “beest uit de aarde” (Op 13:11).

Op het begin van de tweede helft van de 70ste jaarweek van Daniël (Dn 9:27; vgl. Dn 8:11-13 en 12:10-13), zal de Antichrist de tempeldienst afschaffen en de “gruwel der verwoesting” oprichten: een letterlijk sprekend afgodsbeeld dat de dictator van het Romeinse rijk voorstelt (Op 13:14-15; zie uitleg aldaar). Dan zal de Antichrist zijn ware karakter tonen en samen met het Romeinse rijk zijn duivelse macht openbaren.

De Grote Verdrukking duurt 42 maanden (11:2 en 13:5), of 1260 dagen (11:3 en 12:6), of “een tijd, tijden en een halve tijd” (12:14), of 3,5 profetische jaren.

Wat is “de dag van Gods toorn”? (Op 6)

In Op 6:17 is sprake van “de dag van Zijn [Gods] toorn”. De volgende Schriftplaatsen hebben daarop betrekking: Zf 2:2-3; Mt 3:7; Lk 3:7; 22:23; Jh 3:36; Rm1:18; 2:5; 5:9; Ef 2:3; 5:6; Ko 3:6; 1Th 1:10; 2:15-16; 5:9; Op 6:17; 11:18; 14:10, 19; 15:1; 15:7; 16:1, 19; 19:15.

Rm 2:5 “Maar naar uw hardheid, en onbekeerlijk hart, vergadert gij uzelf toorn als een schat, in **de dag des toorns**, en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods”.

Van deze toorn worden wij behouden: Rm 5:9 en 1Th 1:10; 5:9. Zie verder “De Opname vóór de 70ste jaarweek”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Opname-MV.pdf>.

Dit is hetzelfde als de “wraak Gods”: Js 61:2; Lk 21:22; 2Th 1:7-8; Hb 10:30-31.

2Th 1:7-8 “En u, die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring van de Heere Jezus van de hemel met de engelen Zijner kracht; Met vlammend vuur **wraak** doende over hen, die God niet kennen, en over hen, die het Evangelie van onze Heere Jezus Christus niet gehoorzaam zijn”.

Dit is ook “de dag des Heeren” (lett. de dag van *Jahweh*): Js 2:12; Js 13:6, 9, 10; Ez 13:5; 30:3; Jl 1:15; 2:1, 11, 31; 3:14; Am 5:18-20; Ob 15; Zf 1:7, 14; MI 4:5; Hd 2:20; 1Th 5:2; 2Pt 3:10; Op 1:10.

Met “de dag des Heren” wordt voornamelijk de Grote Verdrukking en de slag van Armageddon bedoeld (zie de O.T.-teksten en Hd 2:20). In bredere zin wordt er de hele 70ste jaarweek mee bedoeld en dus ook de inleidende oordelen van de eerste 3,5 jaren, én voorafgaandelijk de Opname (Op 1:10). De “dag des Heren” komt voor ongelovigen immers als een “dief in de nacht” (1Th 5:2; 2Pt 3:10) omdat eerst de gelovigen worden opgenomen en daarna de oordelen losbarsten op aarde, vanaf Op 6.

Het is ook “de dag van de Heer Jezus”: 1Ko 5:5; 2Ko 1:14; of “de dag van [Jezus] Christus”: 1Ko 1:8; Fp 1:6, 10; 2:16; 2Th 2:2. In deze Schriftplaatsen wordt echter vooral gewezen naar de Opname, de wederkomst van Christus voor Zijn Gemeente, het *begin* van Zijn wederkomst. Het accent ligt dus hier vooral op de verwachting van de Gemeente. Maar met die uitdrukking zijn echter ook de daarop volgende oordelen begrepen en de eigenlijke “dag des Heren” of “Grote Verdrukking”,

met daarna de zichtbare wederkomst op aarde en de slag van Armageddon (16:14-16; 19:11-21) en tenslotte het binden van de duivel (20:1-3). Daarna komt de eerste opstanding maar dat gebeurt in het begin van het vrederijk.

De betekenis van “de aarde”, “de zee” en “bomen” (Op 7)

De uitdrukkingen “de aarde” en “de zee” komen in Openbaring respectievelijk 83 en 23 keer voor (SV). Zie bvb. de eerste twee bazuinen in 8:7-8. We kunnen ze in het algemeen als volgt verklaren: “de aarde” staat symbool voor orde en stabiliteit (d.i. de beschaafde wereld met geordende regeringen), terwijl “de zee” in voortdurende beweging is, en vandaar symbool staat voor wanorde (vgl. 13:1; 17:15; 18:21; Js 17:12 en 57:20; Jr 51:42; Dn 7:2v.). De zee duidt op landen waar onrust, beroering of anarchie heerst. De zee betekent meer bepaald *de goddelozen*, die geen vrede hebben:

Js 57:20-21 “Doch de *goddelozen* zijn als een voortgedreven *zee*, want die kan niet rusten, en haar wateren werpen slijk en modder op. De goddelozen, zegt mijn God, hebben geen vrede”.

Jd 13 “Wilde baren der zee, hun eigen schande opschuimende; dwalende sterren, voor wie de donkerheid der duisternis in eeuwigheid bewaard wordt”.

Zie voor “de aarde” en “de zee” ook “De Antichrist in Openbaring 13”:

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Antichrist-in-Op13.pdf>

Maar met “de aarde” kan soms ook Palestina¹¹ (land Israël) bedoeld zijn. Israël en Jeruzalem worden “het midden van de aarde” genoemd (Js 19:24; zie ook Ez 5:5). En de oude Joden waren geen zeevarend volk; zij zagen de grote zee als een plaats van angst en gevaar. De aarde past bij Israël: “De zachtmoedigen zullen de aarde erfelijk bezitten” (Ps 37:11; Mt 5:5).

Wat de “bomen” betreft: bij een hevige wind worden in de natuur eerst de bomen getroffen vanwege hun windvang en grote hoogte. “Hoge bomen vangen veel wind” zegt de volksmond, maar ook in de Bijbel worden mensen, die een hoge plaats innemen en door hun macht grote invloed uitoefenen, met bomen vergeleken. De boom in Nebukadnezar’s droom was de koning zelf (Dn 4:20-22). Van Assur wordt gezegd dat hij een “ceder” was (Ez 31:3v).

In de Schrift worden de mensen nog om andere redenen door een bomen uitgebeeld. Judas vergelijkt binnengedrongen *goddelozen* met “bomen in het afgaan van de herfst” en “wilde baren der zee” (Jd 12, 13). Verder zag de genezen blinde *de mensen* als “bomen” wandelen (Mk 8:24). Jezus sprak tot de *onvruchtbare Farizeeën en Sadduceeën* toen Hij zei: “elke boom dan, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen ...” (Mt 3:10; vgl. 7:17-19; 12:33-34; Lk 3:9; 6:43; 13:6-9; Jk 3:12). In Lk 21:29 is de “vijgeboom” *Israël* (vgl. Mt 21:18-19; 24:32; Mk 11:12; 13:28; Lk 21:29) en de “andere bomen” zijn *andere volken*. In de gelijkenis van het mosterdzaad gaat de “boom” over de negatieve aspecten van de belijdende Kerk, die zou uitgroeien tot “het Grote Babylon” (Mt 13:32; Lk 13:19; Op 18:2). In Rm 11:24 worden de takken van de van oorsprong “wilde olijfbom” (de volken) “geënt” op de wortel van de “goede olijfbom” (Israël) om de Gemeente te vormen.

Belangrijk om te onthouden is dat een “boom” stevig geworteld zit in de “aarde”, en dus te maken heeft met een aardse gehechtheid. De Gemeente zou nooit met een boom vergeleken kunnen worden want zij zijn geen deel van deze wereld maar hemelburgers. Zie hierover meer in “De christen en Politiek”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Christen-en-politiek.pdf>.

De Grote Verdrukking (Op 7)

“De ure van de verzoeking” (3:10) omvat de periode tussen de Opname en de verschijning van de Heer. In die tijd is er ook nog “de grote verdrukking”. De Heer sprak erover in Op 2:22:

“Zie, Ik werp haar [Izebel] te bed, en die met haar overspel bedrijven, *in grote verdrukking*”.

¹¹ In 135 n.C. gaf keizer Hadrianus aan Judea, Samaria en Galilea de naam “Palestina”, naar de ergste vijanden van Israël de Filistijnen (= Palestijnen), wegens zijn haat voor de Joden.

Verder wordt de Grote Verdrukking genoemd met betrekking tot de “grote schare” uit de volken in 7:9, 14:

“Dezen zijn het die uit *de* grote verdrukking komen”.

Hier staat dus niet “*een* grote verdrukking”. Met betrekking tot te Joden was erover profeteerd in Jr 30:7 als de “tijd van benauwdheid voor Jakob”:

“O weel! *want die dag is zo groot, dat zijns gelijke niet geweest is; en het is een tijd van benauwdheid voor Jakob; nog zal hij daaruit verlost worden*”.

En verder Dn 12:1:

“En op die tijd zal Michaël opstaan, die grote vorst, die voor de kinderen uws volks staat, als het [zulk] *een tijd der benauwdheid zijn zal, als er niet geweest is, sinds dat er een volk geweest is, tot op die tijd toe; en in die tijd zal uw volk verlost worden, al wie gevonden wordt geschreven te zijn in het boek*”.

Onze Heer zegt in Mt 24:21-22, met het oog op deze profetie van Daniël:

“Want alsdan zal *grote verdrukking* wezen, *hoedanige niet is geweest van het begin der wereld tot nu toe, en ook niet zijn zal*. En zo die dagen niet verkort werden, geen vlees zou behouden worden; maar om de uitverkorenen zullen die dagen verkort worden”.

De Grote Verdrukking is een tijd die duidelijk in de Schrift wordt aangegeven. Ze zal ingeluid worden wanneer de Satan uit de hemel op aarde geworpen wordt (Op 12:12-13) en zal 3,5 profetische jaren of 1260 dagen duren (zie uitleg bij Op 11-13). Dat komt overeen met de tweede helft van de zeventigste jaarweek uit Dn 9:24-27.

Parallel tussen de 7 bazuinen en de 7 schalen (Op 8-9)

	Bazuinen	Schalen	oordeel
1	8:7	16:2	aarde
2	8:8-9	16:3	zee
3	8:10-11	16:4-7	rivieren en waterbronnen
4	8:12	16:8-9	zon
5	9:1-12	16:10-11	mensen gepijnigd
6	9:13-21	16:12-16	Eufraat en legers
7	11:15-18	16:17-21	toorn Gods

Het “derde deel” in Openbaring

Bazuin	aantal	vers	met betrekking tot		
1	1x	8:7	bomen		
2	1x	8:8	zee		
	2x	8:9	zeeschepselen	schepen	
3	1x	8:10	wateren		
	1x	8:11			
4	5x	8:12	zon (daglicht)	maan (nachtlicht)	sterren (nachtlichten)
5	---	---			
6	1x	9:15	mensen		
	1x	9:18			
7	1x	12:4	sterren (engelen)		
	14			10	

De viervoudige val van Satan (Op 9)

In een viervoudige val zal Satan zijn eindbestemming bereiken:

1. De eerste val van Satan is zijn verwijdering uit de voortdurende gemeenschap met God in de hoogste hemelen, het verlies van zijn schoonheid, luister, wijsheid, positie van cherub, en ook de capaciteit om op aarde in een lichaam te verschijnen. Door zijn val verkeert hij nog slechts in de “hemelse gewesten” (*epouraniois* = “het hemelse”, Ef 6:12). Over Satans eerste val wordt geschreven in Ezechiël 28 en Jesaja 14.
2. Vanuit die hemelse gewesten zal hij op de aarde worden geworpen (Op 12:9).
3. Van de aarde zal hij naar de afgrond gaan, voor duizend jaren (Op 20:2-3).
4. Zijn eindbestemming zal de poel van vuur zijn (Op 20:10).

Zie de uitgewerkte studie “De viervoudige val van Satan”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/val-Satan.pdf>

De werkelijkheid achter de beeldspraak (Op 9)

Sommigen menen dat de “Abyssos” of “bodemloze put” zich bevindt in het letterlijke (zeer hete!) centrum van de aardbol; daar is immers geen ‘bodem’ meer. Die geografische plaatsen en dimensies gaan echter niet zomaar letterlijk op voor geestelijke dingen, waarvan de vlees-en-bloed-gebonden mens geen begrip kan hebben. Tijd en ruimte zijn bepaald voor de aarde, maar van de hemelse of onzienlijke dingen (Kol 1:16) kunnen wij ons geen voorstelling maken - deze bevinden zich achter onze waarnemings- en begripshorizon.

Wie begrijpt iets van ‘oneindigheid’, ‘tijdloosheid’, of het ‘opstandingslichaam’ van de Heer Jezus waarmee Hij plots kon ‘verschijnen’ en ‘verdwijnen’? Hoe leven de “zielen onder het altaar” (van de gedode martelaren in Op 6), terwijl ze nog géén opstandingslichaam ontvangen hebben? Hoe kunnen zielen gepijnigd worden (zonder opstandingslichaam) in het vuur van de hades (zie Lk 16) terwijl ze pas in Op 20 een opstandingslichaam zullen krijgen (waarmee ze in de ‘poel van vuur’ terecht komen)? Hoe kunnen opstandige geesten (demonen) gepijnigd worden in de hel, terwijl we weten dat zij geen lichaam hebben zoals wij (vgl. Lk 24:39)? Toch worden in hades en hel erge pijnen ervaren - mèt of zònder lichaam - dat kunnen we vast uit de Schrift geloven!

Laat hij die een materiële (in die zin letterlijke) voorstelling van geestelijke dingen heeft die behouden, maar laat hij die wijs en verstandig is zich daarvan onthouden.

Daarmee is niet gezegd dat wij de beelden in de Schrift zo mogen vergeestelijken dat ze niet meer tonen wát ze moeten tonen, namelijk de werkelijkheid die erachter zit. De Schrift grijpt naar het beeld wanneer de werkelijkheid hoger is dan onze leefwereld¹², en zal zich dan bedienen van aardse dingen die dezelfde expressie geven. Zo is de hel, of “de poel van vuur”, een wèrkelijk bestaande plaats, met èchte pijnervaring, waar men voor eeuwig verstoken is van Goddelijke gemeenschap - de gebruikte beelden zoals vuur, duisternis, enz. zijn hier duidelijk genoeg als beeld van de onzienlijke werkelijkheid. Zo ook is de Abyssos ergens een plaats, die echt bestaat, waar de opstandige geesten inderdaad verblijven, maar geen mens kan precies weten en bevatten (!), hoe die eruit ziet. Als wij later bij de Heer zullen zijn, dan pas zullen wij ‘zien’. Zie ook onder “Wat is symbolisch en wat letterlijk?” (hogerop).

¹² Een andere reden voor de vertolking in beelden (en gelijkenissen) is dat bepaalde waarheden slechts gegeven worden aan de uitverkorenen (zie Mt 13:10-17), de ‘slaven’ of ‘dienstknechten’ van de Heer (Op 1:1).

De chronologie van de 42 maanden (Op 11)

Voor de chronologie keren we ons naar de profetie van de 70 jaarweken in het boek Daniël - zie <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/70-jaarweken-Daniel.pdf> & <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Babel-tot-Eeuwigheid.pdf>.

Er is daar sprake van 70 jaarweken, in drie tijdperken verdeeld: 7 weken, 62 weken en 1 week (Dn 9:24-27). Artaxerxes Longimanus (of Arthasasta) stuurde in 455 v. Chr. Nehemia uit om de muren van Jeruzalem te herstellen. Van dan af lopen er 7 jaarweken (49 jaren), waarschijnlijk bedoeld voor het herstel van de muren. Daarna lopen er 62 jaarweken (434 jaren) tot de kruisdood van de Heer. Het gaat hier om profetische jaren van 360 dagen, zodat we in dagen moeten tellen. Van 455 v. Chr. tot aan de kruisdood van de Heer (30 nC) lopen 69 jaarweken $\times 7 = 483$ profetische jaren $\times 360 = 173.880$ dagen.

De 70ste jaarweek (Dn 9:27) sluit hier niet onmiddellijk op aan maar wordt door de beschrijving in Dn 9:26 van de voorgaande weken losgekoppeld. Sommigen menen dat Dn 9:26-27 vervuld werd door de komst van de Romeinse generaal Titus en de verwoesting van stad en tempel in het jaar 70 nC. Dat is ook zo maar de profetie werd toen niet volledig vervuld. We kunnen alleen maar spreken van een gedeeltelijke of vóórvulling. De “voleinding” (9:27) en de “eindtijd” (12:9) is in 70 nC niet in zijn eigenlijke betekenis gekomen. Tussen de verwoesting in 70 nC en de ultieme vervulling van de 70ste jaarweek moest nog het tijdperk van de Gemeente (Kerk) komen, een verborgenheid in het Oude Testament (Rm 16:25; Ef 3:3-6; Ko 1:24-27).

Net als in Dn 9:26-27 en 11:31 en 12:8-13 voorspelde de Heer de 70ste jaarweek met haar verwoestingen op het einde van Zijn aardse loopbaan: Lk 21:6, 20-24; Mt 24:2, 15. Ook hier moeten we zeggen dat Zijn profetie niet helemaal werd vervuld in 70 nC. Blijkens Mt 24:3 hebben de discipelen de Heer 3 vragen gesteld¹³:

1. Wanneer zullen deze dingen zijn? (wanneer zal de verwoesting van de tempel plaatsvinden).
2. Wat is het teken van uw komst?
3. Wat is het teken van de voleinding van de wereld?

In 70 nC werd wel de tempel verwoest maar de Heer is niet gekomen, noch kwam de voleinding van de wereld. Deze profetie was echter geen ‘vergissing’. De vragen 2 en 3 zullen in de toekomst ingevuld worden. Openbaring - geschreven omstreeks 95 nC¹⁴ - gaat juist daarover. In het midden van die 70ste jaarweek begint de Grote Verdrukking, wanneer Satan op de aarde wordt geworpen (Op 12:9). Op dat moment zal de Antichrist zijn ware gelaat tonen. Hij zal de dienst van God vervangen door een duivelse godsdienst (2Th 2:4; Op 13:14v; Dn 11:36-39) en een “gruwel der verwoesting”¹⁵ in het tempelgebied oprichten. Deze periode bestrijkt 42 maanden (Op 11:2 en 13:5), of 1260 dagen (11:3 en 12:6), of “een tijd, tijden en een halve tijd” (12:14). Vlak daarna komt de Heer zichtbaar terug, zoals staat in Op 19:11v. (vgl. 1:8).

Wie zijn de twee getuigen? (Op 11)

Sommigen vatten de twee getuigen op als symbolismen, namelijk als de vertegenwoordigers van enerzijds de 144.000 Joden en anderzijds de ‘grote menigte’ uit alle volken (Op 7). De meesten echter menen dat het om letterlijk twee personen gaat; hierbij zijn er twee hoofdvisies:

I. De twee getuigen hebben eerder geleefd en zijn terug op aarde voor deze specifieke bediening. Men denkt aan:

1. **Mozes en Elia.** Mozes verscheen samen met Elia op de berg der verheerlijking (Mt 17:3). Mozes had eveneens de macht om water in bloed te veranderen (Ex 7:19-20; Op 11:6). Op het

¹³ Zie meer hierover in De Rede over de Laatste dingen.

¹⁴ Openbaring werd geschreven ná de verwoesting in 70 nC. Irenaeus (ca 130 - ca 200 nC; presbyter van Lyon sinds 177 nC) noemt het tijdstip waarop Johannes de Openbaring ontving namelijk het einde van de regering van keizer Domitianus (81-96 nC), dus omstreeks het jaar 95.

¹⁵ Zie verder bij de bespreking van Op 13:11-18: het beest uit de aarde.

woord van Mozes kwam er vuur van de hemel op de goddelozen (Nm 16:28-35; Op 11:5). Mozes sloeg de aarde met allerlei plagen (Ex 7-12; Op 11:6).

Elia (Mal 3:1-3; 4:5-6) verscheen samen met Mozes op de berg der verheerlijking (Mt 17:3). Elia had eveneens “de macht de hemel te sluiten zodat er geen regen valt” (Op 11:6; vgl. 1Kn 17:1; 18:1, 43-45), en dat was eveneens voor een tijd van 1260 dagen (Op 11:3, 6) of 3½ jaar (Jk 5:17). Op het woord van Elia kwam er vuur van de hemel op de goddelozen (2Kn 1:10, 12; Op 11:5)

Met “de wet (Mozes) en de profeten (Elia)” wordt de hele Hebreeuwse Bijbel (voor ons het O.T.) aangeduid (Mt 7:12).

Probleem bij Mozes: van hem wordt geschreven dat hij is *gestorven* op de berg Nebo (Dt 32:50; 34:5 - zie kaart; vgl. Nm 27:13) en hij werd door God¹⁶ zelf *begraven* “in een dal, in het land van Moab, tegenover Beth-Peor” (Dt 34:6; vgl. Jd 9). In Hb 9:27 nu staat dat het de mens gezet is *éénmaal* te sterven: zou Mozes één van de twee getuigen zijn, dan zou hij een *tweede maal* sterven (Op 11:7-8).

2. **Elia en Henoch**. Zij hebben beiden de dood niet gezien maar werden ‘opgenomen’ (Gn 5:24; 2Kn 2:11-18). Henoch en Elia zouden alsnog moeten sterven, want alleen Christus bezit onsterfelijkheid. (1Ko 15:53; 1Tm 6:16).

Probleem bij Henoch: hij behoort niet tot Israël.

II. De twee getuigen kunnen nu nog niet geïdentificeerd worden.

De aardse ark van het verbond (Op 11)

Op aarde is die ark reeds lang verdwenen, en volgens Jr 3:16 zal deze in het Vrederijk niet meer voorkomen en in die tijd niet meer nodig zijn voor Israël. Zie over het herstel van Israël:

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Herstel-Israel.pdf> &

<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/compilatie-profetieen.pdf>, en verder onder:

<http://www.verhoevenmarc.be/#Israel>. Velen menen dat de ark werd verwoest bij de val van Jeruzalem onder Nebukadnezar (2Kn 25:8-10), maar anderen zijn het daar niet mee eens. Volgens het tweede boek Makkabeeën nam Jeremia de ark mee, samen met de tabernakel en het reukofferaltaar, en verborg die in een grot in de berg **Nebo**. Hierna de weergave in de Willibrordvertaling 1975:

“Verder staat er in hetzelfde geschrift, dat de profeet op goddelijke ingeving de verbondstent en de ark liet halen en achter hem aandragen, terwijl hij de berg beklom die Mozes bestegen had om het land van God te aanschouwen. 5 Daar aangekomen vond Jeremia een rotsspelonk; daarin plaatste hij de tent, de ark en het reukofferaltaar en sloot de toegang af. 6 Toen enigen van zijn metgezellen er weer heen gingen om de weg te markeren, konden ze de plaats niet meer vinden. 7 Toen Jeremia van hun poging hoorde, deed hij hun verwijten en zei: ‘Die plaats moet onbekend blijven, totdat God zijn volk weer samenbrengt en het barmhartigheid betoont. 8 Dan zal de Heer dat alles weer te voorschijn brengen; dan zal de glorie van de Heer in een wolk verschijnen, zoals dat gebeurd is in de tijd van Mozes en ook in die van Salomo, toen hij bad, dat de tempel op grootse wijze geheiligd mocht worden’” (2Mak 2:4-8).

De Joodse traditie verwacht een herstel van de ark in wat zij de Messiaanse eindtijd noemen. Dit zou wel eens kunnen vervuld worden wanneer de Joden in de 70ste jaarweek een tempel bouwen (niet te verwarren met de tempel van het Vrederijk die door de Heer Zelf zal gebouwd worden). Het ultra-orthodoxe Tempelinstituut in Jeruzalem (oude stad), dat toegewijd is aan de herbouw van de Joodse Tempel, zegt dat de Ark sinds koning Josia in de ondergrond van het Heilige der Heiligen

¹⁶ Judas 9 spreekt over een dispuut van Michaël en Satan over *het lichaam van Mozes*. Daarbij zegt kantt. 48 in de SV iets over de reden van Mozes' begraving door God: “*het lichaam van*: dit wordt door velen verstaan van het dode lichaam Mozes, toen hij gestorven was op den berg Nebo, hetwelk God heeft begraven op een onbekende plaats, opdat de Israëlieten met zijn dode beenderen geen afgoderij zouden begaan, gelijk door velen hedendaags gedaan wordt met de beenderen van martelaren en andere heiligen, Deut. 34:1,6, en menen dat de duivel dit heeft gezocht te verhinderen, om het volk tot afgoderij te brengen”.

verborgen is, onder de Rotskoepel in de tempelberg, en dat ze zal ontdekt worden in de tijd dat de tempel wordt herbouwd.

In *Where is the Ark of the Covenant?*¹⁷, schrijft Dr. T.S. McCall:

“Rabbi Getz gelooft dat hij in 1982 erg kort, binnen de 40 voet (12 meter), bij de grot was waar de Ark verblijft. Hij leidde een zoektocht in een oude tunnel die gevuld was met eeuwenoud puin en die haakrecht naar de Westmuur toe loopt, onder de Tempelberg door. Echter, toen de moslims ontdekten dat er gegraven werd onder de Rotskoepel, dreigde er een algemene oproer en de opgravingen werden gestaakt. De Rabbi legt uit dat omwille van de vrede met hun moslimburen, de Israëli's de ingang van de tunnel opnieuw moesten verzegelen, en hij is geblokkeerd tot op vandaag ... De Schrift laat niet blijken dat de Ark zich nog in de aarde bevindt, maar ze zegt wel duidelijk dat de Tempel zal herbouwd worden, en er zal staan, in de tijd van de Grote Verdrukking. Het is ongetwijfeld zo dat indien de Ark zou gevonden worden, dit een enorme stoot zou geven aan de herbouw van de Tempel, om ze te herbergen ...”

De vrouw is niét de Gemeente en niét Maria (Op 12)

De vrouw kan niet de gemeente zijn, want de gemeente heeft de Here Jezus niet voortgebracht. Het is precies andersom: Christus bracht de gemeente voort.

De vrouw is ook niet Maria, hoewel dit vooral door de Rooms-katholieken zo wordt gezien. De vrouw is méér dan Maria hetgeen blijkt uit de beschrijving van de draak die de vrouw vervolgt in Op 12:13-18. Wie zijn “de overigen van haar zaad [= nageslacht]?” (12:17) als we dit tot Maria beperken?!

De vrouw is daarom Israël. Israël wordt in het Oude Testament voorgesteld als vrouw (Hs 2:1-22).

Vergelijking van de drie Zevenkoppige Beesten in Openbaring

Zie: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/7koppigeBeesten.pdf>

De draak met zeven koppen doet denken aan de Leviathan (Op 12)

Ps 74:13-14 “Gij hebt door Uw sterkte de zee gespleten; Gij hebt de koppen der **draken** in de wateren verbroken. Gij hebt de **koppen** [meervoud!] van de **Leviathan** verpletterd; Gij hebt hem tot spijs gegeven aan het volk in dorre plaatsen”.

Js 27:1 “Te dien dage zal de HEERE met Zijn hard, en groot, en sterk zwaard bezoeken de **Leviathan**, de langwemelende slang, ja, de **Leviathan**, de kromme slomme slang; en Hij zal de **draak**, die in de zee is, doden”.

De Leviathan moet een soort draakachtige waterslang geweest zijn, met meerdere koppen, en met waarschijnlijk ook poten of vinnen. Zulke dieren zijn nu uitgestorven¹⁸, maar de mens heeft ze nog gekend, en dan ook in Bijbelse tijden. Zie bv. de Behémóth (Jb 40:10-14, SV en KJV) die geen ‘nijlpaard’ (NBG) kan zijn, want zijn staart is ‘als een ceder’ (vs 12). De beschrijving komt verder overeen met een in watergebieden levende dinosauriër; hij is ‘het voornaamste stuk van de wegen Gods’ (vs 14). Ook Flavius Josephus (Ant. Jud. II,10,2) schreef over ‘vliegende draken’, een slangensoort met vleugels, waarvan ook de Bijbel spreekt (Jb 30:6; Js 14:29). Zie “Draken in het Oude Testament”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/draken-OT.pdf>.

¹⁷ Zie <http://www.levitt.com/essays/ark.html>. Vertaling door mij (M.V.)

¹⁸ Sommigen menen echter dat er tot op onze tijd nog enige exemplaren van bepaalde zgn. ‘uitgestorven’ monsters bestaan. Zie b.v. <http://www.anzwers.org/free/livedragons/evolutio.htm>.

Wie zijn de sterren van de draak? (Op 12)

1. Sommigen zien een parallel met Dn 8:10. Daar reikte één hoorn (Antiochus Epiphanes) van de geitebok tot aan de sterren van de hemel en deed ervan ter aarde vallen en vertrapte ze. Met “sterren” worden in de Schrift wel engelen aangeduid (vgl. Jz 5:14, 15; 1Kn 22:19) maar het is niet aanemelijk dat in Dn 8:10 een aards koning engelen doet neervallen en ze overwint. Met dit in gedachten zijn de sterren, die de draak ter aarde werpt, hooggeplaatste, ten val gebrachte geestelijke leiders, binnen het Romeinse rijk. Vergelijk Op 8:12, waar tijdens de vierde bazuin het *derde deel* van zon, maan en sterren werd verduisterd. Omdat het lichtdragers zijn moeten we hier misschien denken aan hen die een naamchristelijke leer zullen verkondigen na de opname van de Gemeente. Zij zullen terzijde geschoven worden wanneer de Antichrist zijn eigen godsdienst opricht (Op 13:14-18). Wat de staart betreft is er enig licht in Js 9:14: “... de profeet die leugen onderwijst, die is de staart”. In Op 9:10 was de macht van de sprinkhanen “in hun staarten”: hun gif bestaat uit leugenachtige, ontreddende leringen.

2. Anderen zien hier niet de parallel met Dn 8:10. Hun mening is dat deze sterren de engelen van de duivel zijn, één derde van alle engelen die met hem uit de hemel geworpen worden in 12:9: “hij is, [zeg ik], geworpen op de aarde; en zijn engelen zijn met hem geworpen”. De verklaring ligt hier dan als het ware bij de hand. Probleem hierbij is echter dat de draak zijn sterren naar de aarde werpt vóór de vrouw zou baren, en dat is 2000 jaar geleden. En pas ná het wegrukken van het kind (Jezus’ hemelvaart) lezen we in 12:7-9 dat de Satan met zijn engelen op de aarde werd geworpen, en dat is over gemeenteperiode heen, net vóór de tweede helft van de 70ste jaarweek. Met andere woorden: tussen Op 12:4 en 12:7 liggen meer dan 2000 jaren, waardoor het niet redelijk is om bij de sterren in 12:4 te denken aan de engelen in 12:9.

3. De juiste visie: *Vlak vóór* de geboorte van de Heer maakte de “draak”, (de duivel) zich op om de Messias reeds onmiddellijk bij zijn geboorte te “verslinden” (12:4). De vrouw Israël is immers *hoogzwanger* en schreeuwde in haar *weën* (12:2). De draak zou dat niet alléén doen, maar sleepte daartoe “het derde deel van de sterren van de hemel” mee, namelijk “zijn” engelen (demonen).

Het is de *draak* die deze sterren werpt, terwijl in 12:9 *Michaël en zijn engelen* de Satan en zijn engelen neerwerpen. Er is geen overeenkomst tussen 12:4 en 12:9. Hiertussen ligt immers ook het gehele Gemeentetijdperk. De duivel en zijn demonen hebben tot op de tijd van Op 12:9 nog steeds toegang tot de hemelse gewesten (zie Ef 6:12; zie ook “De viervoudige val van Satan”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/val-Satan.pdf>). De Satan “wierp” zijn engelen naar de aarde, ze “vielen” niet zoals in Dn 8:10 door toedoen van een aardse macht. Er is inderdaad geen parallel met Dn 8:10. Satan heeft de *macht* hen te *bevelen* en te *zenden*. Vlak vóór de geboorte van onze Heer beval Satan zijn demonen Hem te verslinden. Hij gebruikt bij dat commando zijn ‘staart’, een symbool van de leugenprofeet in Js 9:14. Reeds in Eden gebruikte de Satan de leugen om anderen te misleiden en zo te trachten Gods plannen te dwarsbomen - hij is immers “de vader van de leugen” (Jh 8:44) - en vanaf de geboorte van de Heer Jezus heeft hij dat wapen gebruikt om iedereen tegen God en Zijn plannen op te zetten. Echter, dit liep uit op een overwinning van de Messias over Satan, zodat Hij opstond uit de doden. In plaats van Hem écht te kunnen “verslinden” (12:4) werd het “kind werd weggerukt tot God en Zijn troon” (12:5).

De betekenis van de “vleugel” in Daniël 9:27 (bij Op 13)

De uitdrukking in Dn 9:27 “over een gruwelijke vleugel zal een verwoester zijn” is moeilijk te vertalen. Misschien daarom dat dit vers haast niet te verstaan is in de Statenvertaling en de NBG-bijbel.

Nochtans lijkt Mt 24:15 duidelijk aan te geven hoe Dn 9:27 begrepen moet worden: “Wanneer gij dan zult zien de *gruwel der verwoesting*, waarvan gesproken is door *Daniël* [Dn 12:11], de profeet, staande in de heilige plaats ...” (ook Mk 13:14). Misschien past in Dn 9:27 het woord “gruwelijk” eerder bij “verwoester”, net zoals dit reeds het geval is in Dn 11:31 en 12:11. Dan luidt de vertaling beter zoiets als: “op een vleugel zal een gruwel der verwoesting zijn.

De Willibrordvertaling (1975) geeft: “en op de vleugel van de tempel [zal hij] de gruwel der verwoesting plaatsen”. Alhoewel ik hartsgrondig tégen moderne vertalingen ben, omdat ze vele corrup-

ties bevatten, lijkt me de Willibrordvertaling, in dit geval toch, beter de bedoeling van dit vers weer te geven.

Dan rest ons nog de vraag wat die “vleugel” betekent. Vele onderzoekers denken hier aan de “vleugel” van de tempel, vertaald met “tinne” in Mt 4:5 en Lk 4:9. In de Griekse grondtekst staat daar het Griekse *pterugion*, afgeleid van *pterux* = vleugel. Toen de Heer Jezus verzocht werd door Satan stond Hij dus op de “vleugel” van de tempel. Uit de aard der zaak moet dit zowat het hoogste punt van de tempel geweest zijn. In de Statenvertaling, kantt. 9 bij Mt 4:5 staat: “tinne des tempels, Grieks: vlerk, of vleugel. Zo wordt genaamd een opgaande kant, die als een leuning of balie rondom het platte dak des tempels gemaakt was, om te verhinderen dat iemand lichtelijk zou afvallen. Zie Deut. 22:8”.

De King James Version vertaalt dit gedeelte van Dn 9:27 geheel anders: “and for the overspreading of abominations he shall make [it] desolate”. In de kantlijn staat echter: “Or: and upon the battlements shall be the idols of the desolator” (“Of: en op de kantelen zullen de afgoden zijn van de verwoester”).

Anderen menen dat de “vleugel” van Dn 9:27 betrekking heeft op de rand van het brandofferaltaar. Hoe het ook zij, in de heilige plaats zal de Antichrist het gruwelijke Romeinse beeld plaatsen (Mt 24:15; Op 13:14), ergens waar het goed opvalt. In de vóórvulling heeft Antiochus Epiphanes dit reeds gedaan door een beeld van Zeus in de heilige plaats te stellen en er varkens te offeren.

Ook interessant om weten is dat na het neerslaan van de Bar Kochba-opstand (135 nC) Jeruzalem tot heidense stad werd omgebouwd. Keizer Hadrianus veranderde de naam in ‘Aelia Capitolina’. ‘Aelia’ verwijst naar ‘Publius Aelius Hadrianus’ (de naam van de keizer) en ‘Capitolina’ verwijst naar de tempel van Jupiter die daar (op de tempelberg, volgens sommige bronnen) werd opgericht. De Joden mochten de stad niet meer betreden, behalve op de rouwdag voor de verwoesting van de tempel. Hadrianus gaf in die tijd het gebied van Judea, Samaria en Galilea de naam ‘Palestina’, uit haat tegen de Joden. Door Jeruzalem te noemen naar de Romeinse keizer en zijn god, en het land de naam te geven naar haar ergste vijand, de Filistijnen (→ Palestijnen), werd het Joodse volk bijzonder vernederd.

Wat is het merkteken van het beest? (Op 13)

Het tweede beest bezit een absolute godsdienstige macht, naast de politieke macht die het heeft, maar ook de economische macht zal het in handen hebben want iedereen zal een merkteken nodig hebben op rechterhand of voorhoofd.

De nieuwste vormen van digitale opslag kunnen een idee geven over letterlijke merktekens. Het is mogelijk om een microchip met lasercodes onderhuids in te planten en dit wordt reeds geruime tijd bij dieren toegepast. Maar het kan natuurlijk ook (volgens mij veel waarschijnlijker) betekenen dat de mensen een andere vorm van merkteken moeten aanvaarden, die helemaal niet uiterlijk of in het vlees zal aangebracht zijn, een soort openbaar ingenomen partij-opstelling.

De “dienstknechten van God” hebben het zegel van God aan hun voorhoofd (7:3; 9:4), de onderdanen van het beest hebben het merkteken van het beest aan hun voorhoofd (13:16; 14:9; 20:4), de metgezellen van het Lam dragen Zijn naam en de naam van zijn Vader op hun voorhoofd (14:1; 22:4) en de grote hoer draagt de naam Verborgenschap op haar voorhoofd (17:5). Ik kan me moeilijk indenken dat hier telkens een fysisch aangebracht teken bedoeld wordt. Het gaat mijns inziens om een verstandelijke en openbaar ingenomen partij-opstelling.

De rechterhand en het voorhoofd zijn de meest zichtbare plaatsen: wat een mens daar draagt heeft een openlijk karakter. Iedereen zal openlijk moeten uitkomen voor zijn houding tegenover het beest. We kunnen ons indenken wat het de gelovigen in die tijd zal kosten om het merkteken niet te aanvaarden. Er zullen dan geen lauwe christenen meer voorkomen, want men zal men zal openlijk moeten kiezen vóór of tegen het beest.

Wij moeten verder een onderscheid te maken tussen het merkteken, de naam en het getal van het beest:

Op 13:17 “Niemand mag kopen of verkopen, dan die

- dat **merkteken** heeft,
- of de **naam** van het beest,
- of het **getal** van zijn naam”.

Het woordje “of” betekent dat het hier gaat om 3 onderscheiden zaken. Ze slaan wel alle drie op het beest, maar toch op een verschillende manier.

- Het **merkteken** kan een partijlidmaatschap zijn (vgl. het “Nationaal Socialisme”, de partij van Hitler)
- de **naam** kan zoiets zijn als ‘keizer die-en-die’ (vgl. “Hitler”)
- het **getal** slaat in de bijbelse getalsymboliek op een uitermate hoogmoedig mens.

Het *merkteken* van het beest is dus niet noodzakelijk 666, en evenmin de naam van het beest!

Zie verder “het Getal 666 van het beest”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Getal-Beest-666.pdf>.

Het Romeinse beest heeft het getal van een mens (Op 13)

De mens wordt door het getal 6 gekenmerkt:

- De mens werd op de 6de dag geschapen (Gn 1:27, 31).
- Het getal 6 is de mens in zijn opstandige toestand. Het is in Genesis 6 dat God de vloed aankondigt en in Gn 6:6 lezen we: “Toen berouwde het de HEERE, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem aan Zijn hart”. In Johannes 6:66 staat: “Van toen af gingen velen van Zijn discipelen terug, en wandelden niet meer met Hem”.
- Noach was 600 jaar oud toen de vloed losbarstte (Gn 7:6).
- Het getal 6 is verder de mens in zijn hoogmoed. Zo is het beeld van de bijzonder hoogmoedige en machtige Nebukadnezar 60 el hoog en 6 el breed. Maar in Op 13:18 gaat het om 600 + 60 + 6! Dit is de mens op zijn grootst.
- Salomo ontving in één jaar 666 talenten goud (1Kn 10:14; 2Kr 9:13) en was “groter dan alle koningen der aarde” (1Kn 3:13; 10:23).

De mens die zich identificeert met 666 zal opstandig, hoogmoedig en groter zijn dan alle koningen der aarde.

36 keer het Romeinse beest		
6:8	(1)	“wilde dieren” is niet toepasselijk
11:7	1	
13:1, 2, 3, 4 (3x), 12 (2x), 14 (2x), 15 (3x), 17, 18	15	zevenkoppig beest uit de zee
13:11	(1)	het beest uit de aarde is niet toepasselijk
14:9, 11	2	
15:2	1	
16:2, 10, 13	3	
17:3, 7, 8 (2x), 11, 12, 13, 16, 17	9	zevenkoppig beest met de hoer
19:19, 20 (2x)	3	
20:4	1	
20:10	1	eindoordeel over het beest
Totaalsom	36	

Het is ook interessant te weten dat het woord “beest” (thèrion, thèrió, thèriou), toegepast op het zevenkoppige beest (het herstelde Romeinse rijk en zijn dictator), precies 36 keer in Openbaring (Textus Receptus) voorkomt. Dit zegt u misschien niets, maar:

De som van alle getallen van 1 tot 36 is precies 666. En verder heeft een periode van 6 + 6 + 6 = 18 jaar een ongunstige betekenis in de Schrift: Re 3:14; 10:8; Jr 32:1; 52:29; Lk 13:11.

Het getal 36 zelf is 6 x 6. Het getal 6 is het getal van de mens maar het “beest” is 6 keer 6!

Het getal 36 is verder weer de som van de getallen van 1 tot 8. Vergelijk hiermee Op 17:11: “En het beest, dat was en niet is, die is ook de achtste [koning]”.

Zie verder “het Getal 666 van het beest”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Getal-Beest-666.pdf>.

Drie groepen citerspelers in Openbaring

In Op is er sprake van drie groepen van citerspelers. Bij hun voorstelling worden ze allen in de hemel gezien.

De eerste groep vinden we in Op 5:8-10 als de 24 ouderlingen die de Gemeente en de gelovigen uit het oude verbond voorstellen.

De tweede groep vinden we in Op 14:2-3 als de verheerlijkte martelaren, uit Israël en volken, van de eerste 3,5 jaren van de verdrukkingstijd, dus van vóór de eigenlijke Grote Verdrukking.

De derde groep vinden we hier in 15:2-3. Het zijn de martelaren uit de volken die om het leven komen in de Grote Verdrukking (de Joodse gelovigen zijn dan verzegeld en blijven leven). We lezen van hen in Op 14:13. Chronologisch worden ze pas opgewekt in Op 20:4, maar zij staan aan (of op) de glazen zee en dit symboliseert dat hun thans niets meer kan overkomen.

Alle drie groepen citerspelers van Openbaring zingen verlossingsliederen. De laatste groep, in 15:2, zingt “het lied van Mozes, de slaaf van God, en het lied van het Lam” (15:3). Merkwaardig is dat het eerste lied in de Bijbel dat van Mozes is (Ex 15 of Dt 32), en dat het laatste lied in de Bijbel eveneens dat van Mozes is. Het gaat in wezen om hetzelfde verlossingslied, gezongen door mensen die door de dood zijn heengegaan, zoals het volk van Mozes als het ware door de dood (Rode Zee) heen is gegaan (vgl. 1Ko 10:1v) en zo verlost werd van de Farao, een beeld van Satan. Zij zingen naast het lied van Mozes ook het lied van het Lam. Zij hebben hier de hele heilsgeschiedenis achter de rug en hebben een nieuw lied geleerd: dat van het Lam. Het Lam was eigenlijk het middel waardoor Israël verlost werd (Ex 12), en waardoor ook alle gelovigen verlost worden.

De Zeven Wereldmachten (Op 17)

De 7 wereldmachten die zich opstellen tegen God in het verdrukken van Zijn volk		
Vijf zijn gevallen (Op 17:5)		
1	Egypte	bracht Gods Israël in slavernij, zij die “Mijn volk” (Ex 3:7) worden genoemd. In die tijd was Egypte de grootste van de wereldmachten.
2	Assyrië	voerde vele honderden jaren later de Tien Stammen in gevangenschap, van waaruit zij nooit terugkeerden. Assyrië is de vernietiger van het noordelijke tienstammenkoninkrijk Israël en de verdrukker van het zuidelijke koninkrijk Juda.
3	Babylonië	het grote rijk van Nebukadnezar, rees op uit de ruïnes van Assyrië, bevocht Juda, vernietigde Jeruzalem en de tempel, en voerde het volk in gevangenschap.
4	Medo-Perzië	bracht Babylon ten val en volgde deze op in de heerschappij over Gods overblijfsel van Israël en het heilige land.
5	Griekenland	Griekenland, of eerder het Macedonische rijk van Alexander, bracht Perzië ten val, en de vijfde van de grote wereldmachten werd heerser en verdrukker van Gods volk. Onder de opvolgers van Alexander waren hun beproevingen verschrikkelijk.
Tot hier dan hebben we 5 grote rijken of wereldmonarchieën, die door de duivel werden gebruikt voor onderdrukking, en die voorbij waren gegaan toen Johannes op Patmos de Openbaring schreef.		
De ene is er (Op 17:5)		
6	Romeinse rijk	Rome bracht alles ten val wat haar voor de voeten kwam en bezette deze gebieden. Het Romeinse keizerschap bestond toen Johannes op Patmos was. Hij was daar door een bevelschrift van de keizer, waarschijnlijk Domitianus.

De andere is nog niet gekomen, en wanneer hij komt, moet hij een korte tijd blijven (Op 17:5)		
7	Hersteld Romeinse rijk	Na Johannes' tijd zou er nog een wereldmacht moeten verschijnen. Het moet een anti-christelijke wereldmacht zijn die slechts een korte tijd zal blijven, een Romeinse federatie van tien koningen.

Parallellen Babylon - Tyrus (Op 18)

Parallellen tussen het oordeel over Babylon (Op 18) en Tyrus (Ez 26-28)	
Op 18:9 En de koningen van de aarde die met haar gehoereerd en weelderig geleefd hebben, zullen over haar wenen en weeklagen, wanneer zij de rook van haar brand zien	Ez 26:16 Ja, alle vorsten der zee zullen van hun tronen afdalen, hun mantels afleggen en hun kleurige geborduurde klederen uittrekken; in schrik zullen zij zich hullen; zij zullen zich op de grond neerzetten en voortdurend beven in ontzetting over u. Ez 27:30-34 Luid weeklagen zij over u en jammeren bitter, zij werpen stof op hun hoofd en wentelen zich in as. 31 Om uwentwil scheren zij zich kaal en omgorden zij zich met rouwgewaad; in bitter zieleleed wenen zij over u - een bittere rouwklacht! 32 Jammerend heffen zij een klaaglied over u aan, een klaagzang zingen zij over u: wie is als Tyrus, de verwoeste, midden in de zee? 33 Toen uw waren kwamen van de zee, hebt gij vele volken verzadigd; met uw vele goederen en uw koopwaren hebt gij de koningen der aarde rijk gemaakt. 34 Nu zijt gij in stukken gebroken, weggevaagd van de zee, verzwolgen in waterdiepten; uw koopwaar en al uw opvarenden - weggezonken zijn zij met u.
Op 18:10 terwijl zij uit vrees voor haar pijniging in de verte blijven staan en zeggen: Wee, wee de grote stad, Babylon, de sterke stad; want in één uur is uw oordeel gekomen.	Ez 26:17 Dan zullen zij een klaaglied over u aanheffen en tot u zeggen: Hoe zijt gij, o volkrijke, uit de zee verdwenen, gij hooggeroemde stad, die machtig was ter zee, zij en haar inwoners, die schrik inboezemden aan alle omwonenden.
Op 18:11 En de kooplieden van de aarde wenen en treuren over haar, omdat niemand hun koopwaar meer koopt:	Ez 27:36 De kooplieden onder de volken fluiten u uit, een verschrikking zijt gij geworden, verdwenen zijt gij - voor altijd!
Op 18:12 koopwaar van goud, van zilver, van edelgesteente en van parels; van fijn linnen, van purper, van zijde en van scharlaken; allerlei welriekend hout, allerlei ivoren voorwerpen en allerlei voorwerpen van zeer kostbaar hout; van koper, van ijzer en van marmer ... e.v.	Ez 27:12 Tarsis dreef handel met u, vanwege de overvloed aan allerlei goederen; zilver, ijzer, tin en lood leverde het voor uw waren ... e.v. Ez 27:22 De kooplieden van Seba en Rama dreven handel met u: het fijnste van alle specerijen, allerhande edelgesteente en goud leverden zij voor uw waren.
Op 18:16 en zeggen: Wee, wee, de grote stad, die bekleed was met fijn linnen, purper en scharlaken en versierd met goud, edelgesteente en parels; want in één uur is die zo grote rijkdom verwoest.	Ez 28:13 In Eden waart gij, Gods hof; allerhande edelgesteente overdekte u: rode jaspis, chrysoliet en prasem, turkoois, chrysopraas en nefriet, lazursteen, hematiet en malachiet. Van goud was het werkstuk, waarin zij waren gevat en aan u vastgehecht; toen gij geschapen werdt, waren zij gereed.
Op 18:17 En iedere stuurman en iedere zeereiziger en de zeelieden en allen die op zee hun werk hebben, bleven in de verte staan	Ez 27:27-29 Uw rijkdom en uw waren, uw koopwaar, uw schepelingen en matrozen, uw scheepstimmerlieden en handelaars, en al uw krijgslieden die zich op u bevinden, ja heel de bemanning die aan boord is - weg zinken zij in het hart van de zee, op de dag van uw ondergang. 28 Van het angstgeschreeuw uwer matrozen beven de opgezweepte golven. 29 Nu verlaten hun schepen allen die de riemen hanteren, de schepelingen, al de zeevaarders: zij gaan aan land.

Op 18:18 en terwijl zij de rook van haar brand zagen, riepen zij de woorden: Welke stad was aan die grote stad gelijk?	Ez 27:32 Jammerend heffen zij een klaaglied over u aan, een klaagzang zingen zij over u: wie is als Tyrus, de verwoeste, midden in de zee?
Op 18:19 En zij wierpen stof op hun hoofden en terwijl zij weenden en treurden, riepen zij de woorden: Wee, wee de grote stad, waarin allen die hun schepen op zee hadden, door haar kostbaarheid rijk werden; want in één uur is zij verwoest.	Ez 27:30-34 Luid weeklagen zij over u en jammeren bitter, zij werpen stof op hun hoofd en wentelen zich in as. 31 Om uwentwil scheren zij zich kaal en omgorden zij zich met rouwgewaad; in bitter zieleleed wenen zij over u - een bittere rouwklacht! 32 Jammerend heffen zij een klaaglied over u aan, een klaagzang zingen zij over u: wie is als Tyrus, de verwoeste, midden in de zee? 33 Toen uw waren kwamen van de zee, hebt gij vele volken verzadigd; met uw vele goederen en uw koopwaren hebt gij de koningen der aarde rijk gemaakt. 34 Nu zijt gij in stukken gebroken, weggevaagd van de zee, verzwolgen in waterdiepten; uw koopwaar en al uw opvarenden - weggezonden zijn zij met u.
Op 18:21 En een sterke engel hief een steen op als een grote molensteen en wierp die in de zee en zei: Zo zal de grote stad Babylon met geweld neergeworpen worden en zij zal geenszins meer gevonden worden.	Ez 26:21 Tot een voorwerp van verschrikking zal Ik u maken en gij zult niet meer zijn. Dan zult gij gezocht, maar in eeuwigheid niet meer gevonden worden, luidt het woord van de Heer Jahweh.
Op 18:23 en lamplicht zal geenszins meer in u schijnen, en de stem van bruidegom en bruid zal geenszins meer in u gehoord worden. Want uw kooplieden waren de groten der aarde, want door uw toverij zijn alle naties misleid.	Ez 26:13 Ik zal een einde maken aan het geklank van uw liederen, het geluid van uw citers zal niet langer worden gehoord.

Wie zijn de geroepen tot het bruiloftsmaal? (Op 19)

Zie ook de bespreking bij Op 4:2-6a.

Wie worden bedoeld met “zalig zij **zij, die geroepen zijn** tot het avondmaal van de bruiloft des Lams” (Op 19:9)? Velen menen dat dit de oudtestamentische gelovigen zijn. Volgens H.C. Voorhoeve echter is dit gewoon een andere omschrijving van de bruid, dus de Gemeente. Hij zegt:

“Dit zijn, naar het mij voorkomt, niet de genodigde gasten, zoals sommigen menen, maar de leden van de Gemeente. Zo worden in de gelijkenis in Mattheüs 22 allen die een bruiloftskleed aanhadden tot de gezaligden gerekend”.¹⁹

Het gaat in Op 19:9 om degenen die *geroepen* zijn tot het bruiloftsmaal van het Lam. Zij zijn *geroepen* (SV), eerder dan *genodigd* (NBG). De vertaling in “genodigd” lijkt aanleiding te geven tot misverstand. Men denkt dan dat er naast de bruid nog *genodigden* zijn, met name de oudtestamentische gelovigen. Maar het gaat hier om hen die “geroepen” (SV, KJV) zijn. De bruid, of de geroepenen, zijn blijkbaar één en dezelfde. Hierna de Textus Receptus van Op 19:9a (Eng. vertaling van J.P. Green):

kai legei moi grapson makarioi oi eis to deipnon tou gamou tou arniou keklèmenoi
 And he says to me: Write: blessed those to the supper of the marriage of the Lamb having been *called*
 And he saith unto me, Write, Blessed [are] they which are *called* unto the marriage supper of the Lamb (KJV).
 En hij zeide tot mij: Schrijf, zalig zijn zij, die **geroepen** zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams (SV).

In de ‘gelijkenis van de bruiloft’ wordt in de Statenvertaling echter wel van ‘genodigden’ gesproken (Mt 22:3; Lk 14:17), maar ook hier betekent de Griekse uitdrukking letterlijk ‘geroepenen’ (*keklèmenous*), net zoals in Op 19.

Uit de bruiloft in Op 19:7-9 leren we:

¹⁹ De Openbaring, H.C. Voorhoeve, p. 295.

De heiligen van de 70ste jaarweek - uit Joden en heidenen - kunnen niet bij de bruiloft begrepen zijn, vermits dezen chronologisch pas in Op 20:4-6 hun opstanding krijgen, bij het begin van het duizendjarige Vrederijk. De bruiloft van het Lam gebeurt dus exclusief met de Gemeente die in de Opname²⁰, vóór de verdrukkingstijd, naar hun Heer zijn gegaan, samen met Hem in de lucht. Direct na het oordeel over hun tegenhanger, de valse kerk en hoer Babylon in Op 18, kan de bruiloft plaatsvinden in Op 19.

In Mt 22 is het tevens kenmerkend dat *niet* specifiek de Joden, maar wel de Gemeente (Joden + heidenen), over het kruis heen, wordt uitgenodigd om deel uit te maken van het bruiloftsfeest.

In dit Schriftgedeelte lezen we van een bruiloftsfeest dat de koning voor zijn zoon aanricht en waarvoor hij gasten uitnodigt. Het stelt het aanbod van Gods genade voor. Van de bruid wordt niets gezegd (!).

- De eerste uitnodiging (Mt 22:3) werd gegeven vóór de dood en opstanding van de Heer Jezus. Tussen het derde en vierde vers gebeurt de opstanding en hemelvaart.

- De tweede uitnodiging werd gedaan toen de Heilige Geest van de hemel kwam. De eerste hoofdstukken van Handelingen geven ons de geschiedenis van deze tweede uitnodiging aan (exclusief) Israël (zie Hd 3:19-21). De weigering om deze uitnodiging aan te nemen lezen we in de verzen vijf en zes. Het hoogtepunt hiervan was de steniging van Stéfanus.

Na deze tweede weigering komt de straf van God over de Joden. De Romeinen nemen Jeruzalem in, verbranden haar en het volk werd verstrooid. Dit is het einde van Gods handelen met Israël en daarna begint de tegenwoordige bedeling. “Door hun val [is] de zaligheid voor de heidenen geworden” betoogt Paulus later in Rm 11:11.

De genodigden, die het bruiloftskleed aanhadden, stellen hier duidelijk de Gemeente voor. In de gelijkenis was er ook iemand die niet bekleed was met een bruiloftskleed en deze werd buitengeworpen. Hij stelt de (grootste) klasse van naamchristenen voor, “Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren” (Mat. 22:14). De ‘vele geroepenen’ zijn zij die de roep hoorden en het christendom aanhingen, echter zonder de Heer Jezus in werkelijkheid te hebben aangenomen. Zij hebben het bruiloftskleed geweigerd.

Samengevat:

Vers 1-3	de eerste uitnodiging van de Joden, toen hun Messias op aarde was.
Verzen 4-6	de tweede uitnodiging van de Joden, vlak na het kruis.
Vers 7	de verwoesting in 70 nC wegens de verwerping van hun Messias.
Verzen 8-10	de uitnodiging van alle volken: de Gemeente (niet de Joden in de 70 ^{ste} jaarweek!)
Verzen 11-13	de valse kerk van de eindtijd: Babylon.

De gelijkenis gaat over het genadeaanbod. De geroepenen (*keklèmenous*) met hun bruiloftskleren, beelden de gezaligden af. Van een bruid is hier geen sprake.

Zie verder “Wie is de Bruid van het Lam?”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/De-Bruid.pdf>.

De zeven slotfasen (Op 19)

De wederkomst van Christus vormt het eind- en hoogtepunt van de oordelen van de *zeven* zegels, de *zeven* bazuinen en de *zeven* schalen (zie schema vooraan). Het vormt tevens het beginpunt van *zeven* slotfasen:

1. De wederkomst (19:11-16)
2. Het oordeel over het beest, valse profeet en hun trawanten (19:17-21)

²⁰ Dat bij de Opname waarschijnlijk ook de gelovigen van de oude bedeling begrepen zijn, betekent niet dat zij ook tot de verheerlijkte Gemeente en Bruid behoren. Daarvoor is er geen enkele bijbelse grond. Zie mijn artikel “Israël en Gemeente”. En verder: niet alles is ons geopenbaard. Een voorbeeld, in Mt 27:52 staat: “en vele lichamen der heiligen ... werden opgewekt” (samen met de Heer), maar de Schrift zegt niet *wie* deze heiligen waren, *waarom* zij verschenen of *waar* zij nu zijn. Wij horen ons te beperken tot wat wij mogen weten en niet te gaan “boven hetgeen geschreven is” (1Kor 4:6).

3. De binding van de Satan voor 1000 jaren (20:1-3)
4. De duizendjarige regering (20:4-6)
5. Het oordeel over de Satan en zijn misleiden, na de 1000 jaren (20:7-10)
6. Het laatste oordeel (20:11-15)
7. De eeuwige toestand (21:1-8)

Zie “Chronologie in het boek Openbaring”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Chronologie-Openbaring.pdf>.

De wederkomst van de Heer en zijn legers (Op 19)

De Heer Jezus verschijnt niet alléén: “de legers die in de hemel zijn volgden Hem op witte paarden, bekleed met wit, rein, fijn linnen” (vs. 14). Dit fijne linnen is niet hetzelfde linnen waarmee engelen bekleed zijn, maar hetzelfde linnen als dat van de bruid (zie bespreking bij 19:8). Daaruit kunnen we opmaken dat deze legers niet uit engelen bestaan. Uit 2Th 1:7 en Mt 16:27; 25:31 weten we weliswaar dat de Heer Jezus bij zijn wederkomst ook door engelen vergezeld zal worden, maar hier in Op 19 zien we alleen de kenmerken van de bruid.

In het licht van Op 17:14 kan er geen twijfel over bestaan dat het hier om verheerlijkte hemelse heiligen gaat. Zij werden in de vorige hoofdstukken zinnebeeldig als de 24 ouderlingen voorgesteld. Het zijn al de verheerlijkte hemelse heiligen. Dat is enerzijds de nieuwtestamentische Gemeente, die vooraf met Christus het bruiloftsmaal vierde en aan Christus als zijn vrouw werd verbonden, en anderzijds de OT-gelovigen bij die waarschijnlijk ook samen met de Gemeente in de Opname ten hemel voer. De heiligen van de 70ste jaarweek kunnen daar niet bij inbegrepen zijn, vermits dezen pas in Op 20:4-6 hun opstanding krijgen. Zie verder “De opstanding”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Opstanding.pdf>.

Paulus spreekt van de komst van onze Heer “met al zijn heiligen” (1Th 3:13), en elders zegt hij: “Wanneer Christus verschijnt, die ons leven is, zult ook gij met Hem verschijnen in heerlijkheid” (Ko 3:4). Johannes zegt in zijn eerste brief: “Wij weten dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem gelijk zullen zijn”. Judas 1:14-15 beschrijft hoe Henoch al geprofeteerd heeft: “Zie, de Heer is gekomen met zijn heilige tienduizenden, om gericht te houden”. Zie ook o.a. Zc 14:5: “En Jahweh mijn God, zal komen, alle heiligen met Hem”. Wanneer de Heer in heerlijkheid verschijnt, verschijnen wij met Hem. Dit is de openbaring van de zonen van God (Rm 8:19), “wanneer Hij komt om op die dag verheerlijkt te worden in zijn heiligen en bewonderd te worden in allen die hebben geloofd” (2Th 1:10).

Als de gelovigen mét de Heer Jezus uit de hemel komen, moeten zij eerst tót Hem in de hemel zijn binnengegaan. Ook hieruit blijkt dat tussen Opname en wederkomst een zekere tijdsruimte moet worden verondersteld. Er moeten in ieder geval twee dingen gebeuren in die tijdsspanne. Ten eerste de rechterstoel van Christus (Rm 14:10; 1Ko 3:13-15; 4:3-5; 2Ko 5:10). Dat is de beoordeling van alles wat de gelovigen voor de Heer gedaan hebben. Anders kunnen de gelovigen niet met Christus verschijnen in witte kleren en bewonderd worden voor Christus’ werk in hen (Op 19:14). Ten tweede de bruiloft van het Lam (Op 19:6-9). De plaatjes van Opname en wederkomst kunnen beslist niet op elkaar gezet worden, als zouden zij gelijk in één moment gebeuren.

Alle soorten of fasen van opstanding op een rij:

I. De eerste opstanding (20:4-6), ten leven (Jh 5:29), van de rechtvaardigen (Hd 24:15); on-derverdeeld in:

Vóór het Gemeentetijdperk:

1. Christus, als eersteling van hen die ontslapen zijn (1Ko 15:20, 23).
2. De eerstelingen van de gelovigen (Mt 27:52, 53; vgl. Ex 23:16 en Lv 23:10, 11).

Vóór “het uur der verzoeking” (3:10):

3. De opname van de ontslapenen in Christus: de Gemeente (1Th 4:16) en de OT-gelovigen.
4. De opname van de levenden van de Gemeente (Mt 24:40, 41; 1Th 4:17).

Tijdens de Grote Verdrukking:

5. De opstanding van de twee getuigen tijdens de Grote Verdrukking (Op 11:11, 12).

Na de Grote Verdrukking:

6. De opstanding van de heiligen die ná de Gemeente-opname en vóór de Grote Verdrukking werden omgebracht. Het zijn “de zielen onder het altaar” (Op 6:9), “de zielen van hen die om het getuigenis van Jezus en om het woord van God onthoofd zijn” (20:4). Zij hebben het evangelie verkondigd vóór de laatste 3,5 jaar (vóór de eigenlijke Grote Verdrukking). Dit zijn zowel Joden als niet-Joden.

7. De opstanding van de heiligen die tijdens de Grote Verdrukking (de laatste 3,5 jaar) werden omgebracht (Op 6:11; vgl. 6:9) en die “het beest of zijn beeld niet hadden aanbeden en niet het merkteken van het beest aan hun voorhoofd en aan hun hand ontvangen hebben” (20:4; 13:15; 15:2). Dit zijn enkel niet-Joden: de Joden zijn verzegeld vóór de Grote Verdrukking begint.

Ná de duizend jaar:

8. De gedaanteverandering van de heiligen uit het duizendjarig rijk, aan het einde daarvan (niet beschreven).

II. De tweede opstanding (20:11-15), ten oordeel (Jh 5:29), van onrechtvaardigen (Hd 24:15); na de 1000 jaar.

Zie verder “De Opstanding”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Opstanding.pdf> & “Van Babel tot Eeuwigheid”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Babel-tot-Eeuwigheid.pdf>.